

Příprava na zápočet z PR1 – ZS – 2011 (Zahradníková)

- vycházím z toho, co nadiktovala na semináři

- 1) kompetence předsedy senátu a samosoudce / senátu okresního soudce – co mohou
 - 2) zvláštní subjekty civilního procesu
 - 3) co to je civilní proces
 - 4) zásady civilního procesu
 - 5) řádný a mimořádný opravný prostředek
 - 6) podmínky řízení
 - co když nějaké chybí
 - 7) účastníci sporného řízení / nesporného
 - 8) řízení, která lze zahájit i bez návrhu
 - 9) zastoupení – 3 druhy
 - 10) procesní úkony obecně / soudu / účastníků
 - 11) smírčí řízení
 - 12) lhůty soudcovské / zákonné
 - 13) předběžná opatření
 - 14) rozlišení sporného a nesporného řízení (v učebnici Winterové) – obecně
 - 15) § 125 osř – důkazní prostředky
-

1) Kdy rozhoduje senát / kdy samosoudce

Obsazení soudu

- procesním subjektem je vždy soud jako orgán, nikoli jednotliví soudci – jednají jménem soudu, u něhož působí.

- = **určení toho, které osoby jsou oprávněny za soud jako procesní subjekt jednat a rozhodovat.** Jde především o počet osob, které jménem soudu v dané věci jednají – zda jde o jedinou osobu (samosoudce) anebo o více osob (senát – jen soudci z povolání, nebo i laici – jen laici = porota, nebo přisedící (u krajských a okresních soudů – dnes pouze ve věcech pracovních))

- **senáty** složené ze tří soudců z povolání působí v OS řízení u soudů vyšších stupňů – krajské soudy v odvolání, vrchní soudy vždy a i NS vždy.

- některé úkony soudu prvního stupně mohou vykonávat i **jiné soudní osoby než soudci** – justiční čekatelé, vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci a soudní vykonavatelé – je-li proti takovému procesnímu úkonu odvolání, rozhodne o tom soudce, které se pak považuje za rozh. soudu 1. stupně, proti kterému odvolání je.

OSŘ

§ 36

(1) V řízení před soudem **jedná a rozhoduje senát nebo jediný soudce** (samosoudce). Všichni členové senátu jsou si při rozhodování rovni.

(2) Rozvrh práce určí, který senát nebo který jediný soudce (samosoudce) věc projedná a rozhodne.

§ 36a

(1) V řízení před **okresním soudem** jedná a **rozhoduje senát**:

- a) **ve věcech pracovních**,
- b) **v dalších věcech**, o nichž to stanoví zákon.

(2) V ostatních věcech jedná a rozhoduje v řízení před okresním soudem **samosoudce**.

(3) V řízení před **krajským soudem** jako soudem prvního stupně jedná a rozhoduje samosoudce; **senát jedná a rozhoduje v řízení v prvním stupni, stanoví-li tak zákon, a v odvolacím řízení.**

§ 36b

Vrchní soudy jednají a rozhodují v senátech.

§ 36c

Nejvyšší soud jedná a rozhoduje v senátech.

Zákon o soudech a soudcích

§ 31

(1) Krajský soud **rozhoduje v senátech. Samosoudci rozhodují v případech stanovených zákony o řízení před soudy.**

(2) Senáty krajského soudu se skládají z

- a) předsedy senátu a 2 přísedících, jestliže rozhodují jako soudy prvního stupně v trestních věcech,
- b) předsedy senátu a 2 soudců v ostatních případech.

(3) Samosoudcem je předseda senátu nebo soudce. Předsedou senátu může být pouze soudce.

§ 35

(1) Okresní soud **rozhoduje v případech stanovených zákony o řízení před soudy v senátech; v ostatních případech rozhoduje samosoudcem.**

(2) Senáty okresního soudu se skládají z předsedy senátu a 2 přísedících.

(3) Samosoudcem je předseda senátu nebo soudce. Předsedou senátu může být pouze soudce.

2) Zvláštní subjekty civilního procesu (doplnit)

ADVOKÁTI

- jejich specifickou činností je poskytování právní pomoci, tj. zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba ve věcech trestních, udílení právních rad, sepisování listin apod., jsou-li tyto činnosti vykonávány soustavně a za úplatu za podmínek stanovených v zákoně o advokacii. Děje se tak ve veřejném zájmu, ze kterého vyplývají i některá objektivní omezení jako záruka kvality a dostupnosti právní pomoci pro všechny a to ve všech věcech.

- podmínky stát se advokátem jsou taxativně stanoveny zákonem: způsobilost k PÚ, VŠ právnické vzdělání z ČR min. magisterské, min. 3letou praxi advokátního koncipienta, bezúhonnost, bez kárného opatření spoč. ve vyškrtnutí ze seznamu advokátů, stejně tak pro prohlášení konkurzu (po 5 let), nesmí být v zaměstnaneckém nebo jiném obdobném poměru, vykonávat činnost neslučitelnou s výkonem advokacie, vykonat advokátskou zkoušku a složit slib do rukou předsedy České advokátní komory.

- advokacii lze vykonávat samostatně, nebo se advokáti mohou k výkonu advokacie spojit do sdružení nebo do veřejné obchodní společnosti. Sdružení advokátů není PO. Požadavek neomezené osobní odpovědnosti advokáta vůči klientovi. Pro případ škody způsobené klientovi při výkonu advokacie je advokát povinen uzavřít příslušnou pojistnou smlouvu.

- zahraniční advokáti mohou žádat o zápis do seznamu advokátů vedeného Českou advokátskou komorou, jsou-li oprávněni vykonávat advokátní praxi v zahraničí a po složení uznávací zkoušky. Dnem vstupu ČR do EU budou moci advokáti působit ve dvojím možném právním režimu a to buď jako hostující evropský advokát (poskytuje pm na území ČR jen dočasně nebo příležitostně, je povinen ustanovit našeho advokáta jako svého zmocněnce pro doručování písemností), nebo usazený evropský advokát, který je oprávněn poskytovat právní pomoc na území ČR soustavně. Má právo účastnit se sněmu advokátů, ale nemůže být volen do orgánů české advokacie. EA musí mít v případech povinného zastoupení či zast. pouze advokátem konzultanta pro otázky procesního práva.

Práva a povinnosti advokátů:

- vyplývají ze zákona o advokacii, z OSŘ, z trestního řádu atp. Dále pak z jejich stavovských předpisů, které jsou pro členy komory závazné.

- PaP ke klientovi: chránit a prosazovat jeho práva a oprávněné zájmy a řídit se přitom jeho pokyny. Má jednat čestně a svědomitě a důsledně využívat všechny zákonné prostředky. Povinnost mlčenlivosti advokáta ohledně všech skutečností, o kterých se dozví v souvislosti s výkonem advokacie. Je zásadně povinen poskytnout právní pomoc ve všech věcech, má však právo její poskytnutí odmítnout, nebyl-li ustanoven soudem nebo AK. Někdy má i povinnost odmítnout. Má vůči klientovi právo na odměnu, resp. na přiměřenou zálohu na odměnu, též náhrada hotových výdajů a náhrada za promeškaný čas. Odměna podílová může být určena podílem na předmětu právní moci (hodnoty věci) nebo podílem na výsledku řízení – bude-li přiměřená.

Odpovědnost advokáta:

- A je i při výkonu profese plně trestně odpovědný, kárná odp. vyplývá ze zákona o advokacii. Odpovídá klientovi za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie či jeho zaměstnancem či zástupcem.

Organizace profese:

- vnitřně organizována na principu profesní samosprávy. Členství příslušníků advokacie v profesní organizaci je povinné. ČAK je samosprávnou stavovskou organizací všech advokátů, je PO a zákon stanoví její obligatorní orgány (sněm, představenstvo, předseda komory – SO, kontrolní rada, kárná komise, zkušební komise pro advokátní a uznávací zkoušky). Samospráva nevylučuje ingerenci státu (zákonná úprava postavení advokacie, soudní přezkum rozhodnutí orgánů advokacie, právo min.spr. dát soudu návrh na přezkum stavovského předpisu, kontrola nad obsahem a průběhem zkoušek, právní úprava odměn advokátů).

NOTÁŘI

- notář je FO, kterou stát pověřil notářským úřadem a která splňuje podmínky stanovené notářským řádem. Notářským úřadem je soubor pravomocí k notářské a další činnosti, stanovené zákonem, trvale spojený s místem výkonu této činnosti. Přístup k této činnosti je omezen principem numerus clausus, který zaručuje dostupnost notářského úřadu veřejnosti. Do úřadu jmenuje min.spr.

Práva a povinnosti notáře:

- notářská činnost slouží prevenci sporů a právní nejistotě. Úkony notáře jsou nadány veřejnou vírou. Notář je v této činnosti nezastupitelný (vidimaci a legalizaci provádějí též obecní úřady). Notář je též oprávněn ke správě majetku nebo dědictví, k činnosti soudního komisaře v řízení o dědictví a k poskytování právní pomoci.
- typickými úkony notáře v našem pr. řádu jsou: a) sepisování veřejných listin o právních úkonech (tento zápis je ze zákona veřejnou listinou, může být i exekučním titulem), b) osvědčování právně významných skutečností a prohlášení (že se nějaká skutečnost před ním odehrála, nebo že něco shledal – vidimace, legalizace, osvědčení skutkových dějů, os. o prohlášení), c) úschovy listin nebo peněz k jiným účelům, než ke splnění závazku, d) vydávání stejnopisů, opisů, výpisů a potvrzení.

Notář jako soudní komisař:

- vystupuje v této roli při řízení o dědictví, je povolán ke všem potřebným úkonům a k přípravě návrhů na rozhodnutí pro soud.

Notář jako zástupce účastníka řízení:

- na základě plné moci a to pouze procesní plné moci, za urč. příp. se notář může dát zastoupit. Může účastníka zastupovat jen v rozsahu svých oprávnění podle NŘ. Hlavně ve správním řízení a spr. soudnictví. Právní pomoc notáře musí souviset s jeho notářskou činností, pouze kromě výkonu správy majetku a zastupování v souvislosti s ní.
- vztah mezi notářem a klientem: při výkonu not. činnosti jsou pokyny klienta bez právního významu, neboť not. vykonává fci státu x při poskytování právní pomoci. Povinnou mlčenlivost musí zachovávat jen dotýkají-li se skutečnosti oprávněných zájmů klienta x posk. pr. pom. Odpovídá klientovi za škodu a je pov. uzavřít příslušnou poj. smlouvu.

Organizace profese:

- v ČR na principu samosprávy, vykonávají je orgány samosprávy, tj. notářské komory na územním principu dle krajských soudů, Městského soudu v Praze a NKČR. Členství v NK je povinné. Orgány komor jsou sněm, prezidium, prezident – SO, revizní komise a kárná komise.

SOUDNÍ EXEKUTOŘI

- osoba, kterou stát pověřuje exekutorským úřadem, který není zákonem definován. Podmínky jsou, mj., 3letá exekutorská praxe a složení exekutorské zkoušky. Do úřadu je jmenován min.spr. na zákl. výběrového řízení před Ex. komorou, která sídlí v Brně.
- vykonává především exekuční činnost, tj. nucený výkon exekučních titulů. Je však oprávněn i k dalším činnostem: poskytovat pr. pom. oprávněnému i povinnému po vydání ex. titulu, sepisovat exekuční zápisy, které jsou veřejnými listinami, přijímat v souv. s ex. říz. do úschovy peníze, listiny a movité věci, na základě návrhu provádět držbu movité či nemovité věci, vydávat stejnopisy, opisy a výpisy.
- při výkonu ex. činnosti má postavení veřejného činitele, je vždy povinen zachovávat mlčenlivost. Při mimosmluvní odměně procentem z peněžitého plnění či pevnou sazbou pro nepeněžitě.
- profese je organizována na principu profesní samosprávy – EKČR je samospr. stavovská komora. členství je povinné a vzniká jmenováním soudním exekutorem. EKČR je PO a jejími orgány jsou: sněm, prezidium, prezident – SO, revizní, kárná a zkušební komise.

STÁTNÍ ZÁSTUPCI

- plní roli orgánu státu, který je určen k jeho zastupování v případech stanovených zákonem. Jde o oblast trestní justice (mj. podává obžalobu a vykonává dozor) a činnost SZ v civilním procesu, kde může vstoupit do již zahájeného soudního řízení za podmínek dle § 35, výjimečně může podat návrh na zahájení řízení.
- jmenování do fce min.spr. na návrh nejvyššího státního zástupce bez časového omezení, věk min. 25 let, souhlas s přidělením urč. st. zastupitelství, jsou povinni zachovávat mlčenlivost. SZ zásadně neodpovídá za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, tu má vůči poškozenému stát. SZ tvoří soustavu, do které náleží nejvyšší, vrchní, krajská a okresní SZ. Síla a obvody se kryjí se soudními.

ÚŘAD PRO ZASTUPOVÁNÍ STÁTU VE VĚCECH MAJETKOVÝCH

- mj. jedná v řízení před tuzemskými soudy a rozhodčími orgány ve věcech stanovených zákonem o Úřadu pro... - jedná se o vylučné jednání Úřadu, nebo dohodnuté jednání Úřadu (s přísl. org. složkou státu) či vedlejší účastenství Úřadu a přímá účast úřadu (v případech doloženého majetkového zájmu státu). Těmito zákonnými oprávněními nejsou dotčena oprávnění, která přísluší státnímu zastupitelství. SZ jsou povinni zachovávat mlčenlivost a nesmí jednat zp., který by mohl vést ke střetu zájmů státu se zájmy osobními. Sídlem úřadu je Praha. Územní pracoviště sídlí v sídlech krajských soudů a v Praze. V čele stojí ředitel jmenovaný min.fin. Min.fin. vykonává odborný dohled nad činností Úřadu.

§ 35 OSŘ - Účast státního zastupitelství

(1) Státní zastupitelství může vstoupit do zahájeného řízení ve věcech

- a) určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení,
- b) uložení výchovného opatření podle § 43 odst. 1 a 2 zákona o rodině,
- c) nařízení ústavní výchovy a prodloužení ústavní výchovy,
- d) pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti,
- e) způsobilosti k právním úkonům,
- f) prohlášení za mrtvého,
- g) určení data narození nebo úmrtí fyzické osoby,
- h) vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče,
- i) umoření listin,
- j) obchodního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností, nadačního rejstříku a rejstříku společenství vlastníků jednotek, 57a)
- k) některých otázek obchodních společností, družstev a jiných právnických osob (§ 200e),
- l) v nichž se řeší dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek, včetně incidenčních sporů, a moratoria 53c),
- m) společenství vlastníků jednotek,
- n) vyslovení neplatnosti dražby 57b),
- o) navrácení dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí (§ 193a).

Oprávnění státního zastupitelství, popřípadě nejvyššího státního zástupce podat návrh na zahájení řízení podle zvláštních předpisů 58) tím není dotčeno.

(2) Státní zastupitelství je v takovém řízení oprávněno ke všem úkonům, které může vykonat účastník řízení, pokud nejde o úkony, které může vykonat jen účastník právního vztahu.

(3) Ve věcech uvedených v odstavci 1 písm. b) až d) a j) může státní zastupitelství podat ve veřejném zájmu návrh na zahájení řízení, nebylo-li zahájeno podle § 81 odst. 1 a 2 nebo na návrh jiného navrhovatele.

(4) Soud uvědomí státní zastupitelství o zahájení řízení podle odstavce 1 písm. e) a h).

3 - 4) Co je to civilní proces / Zásady civilního procesu (z přednášek)

I. Ústavní

- Ústavou dána **nezávislost soudnictví** – jak institucionální (nezasahovat), tak funkční (soudce je vázán zákony a je oprávněn posoudit zákonost)
- kontrola – soud / výkonná moc = správní soudnictví / soud / moc zákonodárná = ústavní soudnictví
- zásada **rovnosti účastníků** – stojí na stejné úrovni, mají stejná práva = zásada kontraktornosti
- zásada **veřejnosti**
- zásada **ústnosti** – soud by měl rozhodovat na základně ústních přednesů účastníků (ono to ale moc neplatí)
- zásada **zákonného soudce a soudu** (v OSŘ jde o §§ o příslušnosti)

II. Odvětvové

- zásada **materiální / formální pravdy**
- zásada **projednací** (hlavní – soud rozhoduje na základě zjištěného skutkového stavu) / **vyšetřovací** (v nesporném řízení – soud má odpovědnost na zjištění dané věci / důkazy, ...)
- zásada **dispoziční** (zahájeno na základě návrhu od žalobce) / **oficiality** (ex-offo, platí převážně v nesporném řízení, které lze zahájit bez návrhu (dědické řízení), tak i na návrh)
- zásada **volného hodnocení důkazů** / zásada **legální důkazní teorie**

Podrobněji z učebnice:

PRINCIPY CIVILNÍHO PROCESU (ÚSTAVNÍ PRINCIPY)

Nezávislost a nestrannost soudů a soudců

- vyjádřeno v čl. 81 a 82 Ústavy ČR, v čl. 6 odst. 1 Úmluvy a v čl. 36 odst. 1 Listiny
- nezávislost jako nestrannost soudce / soudu
- dále pak v zákoně 6/2002 - **§ 79 (1) Soudci a předsedící jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou *vázáni pouze zákonem*. Jsou povinni vykládat jej podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů, *nestranně a spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem*.**
- **institucionální nezávislost** soudů / soudců – dáno jejich přísným oddělením, organizačním i kompetenčním, od státních orgánů státu.
 - soudy / soudci jsou plně suverénní a nesmějí být politicky ani jinak ovlivňováni v otázkách interpretace, aplikace práva
- **funkční nezávislost** soudů / soudců – vázanost pouze a výlučně zákonem
- **zásada zákonného soudu** – zřízení soudu jako instituce, jeho složení pro určitou kauzu i pravidla jeho výběru nesmí být nahodilé nebo libovolné, ale musí být, v zájmu objektivit, stanoveny zákonem, musí mít zákonná pravidla
- největší garancí soudcovské nezávislosti je však **soudce sám** (viz učebnice)

Princip zákonného soudu a soudce

- zákaz libovolnosti a nahodilosti soudu a soudce → v rámci objektivit stanoven zákonem, jaký soud bude jakou věc projednávat a jaký soudce ji bude mít na starost a to vše v rámci nezávislosti a nestrannosti ve spojení s právem na spravedlivý proces
- čl. 6 odst. 1 Úmluvy – soud je řízen zákonem
- otázka zákonného soudce – čl. 38 odst. 1 LZPS, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, a že příslušnost soudu a soudce stanoví zákon
 - zakazuje se řešení ad hoc / nahodilé / svévolné
- pravidla přidělování soudů je ponecháno jednotlivým soudním řádům + rozvrh práce na soudě, který je vydáván na období kalendářního roku předsedou soudu po projednání s přísl. soudcovskou radou
- požadavek zákonného soudce musí být naplněn i v otázce tzv. „obsazení soud“ - složení v každé jednotlivé věci → z toho plynou 2 otázky
 - 1) zda a kdy rozhoduje samosoudce a kdy senát
 - 2) jak se na rozhodování podílejí laici

Princip rovnosti

- čl. 96 Ústavy, čl. 7 LZPS, § 18 OSŘ
- zásada rovnosti účastníků před soudem je zaručena Ústavou. Soud vystupuje ve funkci představitele státu a personifikace zákona. Všichni ostatní účastníci nejsou oprávněni proces řídit ani v něm rozhodovat. Všichni účastníci, ale ať je jejich zájem na výsledku sporu jakýkoliv, mají vůči soudu jako orgánu řídicímu průběh procesu a v něm rozhodujícímu, stejná práva a povinnosti.
- platí pro FO, PO i stát
- k zárukám rovnosti patří – právo použití mateřského jazyka / právo na právní pomoc (i poučování účastníků soudem) / přístupnost soudu (osvobození od poplatků)

Princip kontradiktornosti

- je pojato tak, že vše v procesu musí být podrobno debatě, rozpravě účastníků, kteří mají právo vyjádřit se ke všem důkazům a skutečnostem
- v našem systému je ten princip spojován spíše se zásadou projednací, kdy účastník musí před soudem dokázat vlastní tvrzení

Princip veřejnosti

- Zásadou veřejnosti se míní přístupnost pro každého, kdo se chce procesu zúčastnit jako divák. Zejména u civilního procesu není příliš obvyklá účast obecnostva (na rozdíl u trestního), ale zásada, že jednání je v kterémkoliv okamžiku přístupné veřejnosti, je zachována. Jde o ústavní princip. Výjimku, jež stanoví zákon, jsou situace, kdy se projednává předmět obchodního tajemství, utajované informace, kdy to vyžaduje důležitý zájem účastníka nebo mravnost. Soud může z jednání vykázat takové osoby, které průběh jednání narušují. Veřejně, tedy bez jakéhokoli omezení účasti veřejnosti, se musí vždy vyhlásit rozsudek.

Princip ústnosti a přímosti

- **princip ústnosti** se také vlastně týká jednání. Podstatné v procesu je to, co bylo soudu ústně předneseno, ústně sděleno, proto také jednání začíná, **tzv. přednesy účastníků**, pro kontrolu je vše písemně zachyceno. Podstatu principu nenarušuje ani to že se často odkazuje na obsah písemného podání. Účastník má totiž možnost se ústně od obsahu podání odchýlit, ale je jeho právem tak neučinit a odkázat na to, co písemně podal.

- **princip přímosti**: znamená, že soud je v přímém, osobním styku s účastníky a v tom smyslu souvisí s principem ústnosti. Je-li však účastník právně zastoupen, nemusí se k jednání osobně dostavovat, soud však může vždy rozhodnout, že je účastník povinen se dostavit, jestliže jej chce vyslechnout přímo. Někdy je obligatorní zastoupení, avšak právo být přítomen je neomezené (není však povinností). Ústnost je u nás ústavní zásadou.

Princip hospodárnosti

- tato zásada vyjadřuje požadavek, aby ochrana práv byla poskytnuta **rychle** (v přiměřené lhůtě, bez zbytečných průtahů), **účinně a bez zbytečných nákladů**. Trvá-li řízení nepřiměřeně dlouho, jsou jeho účastníci poškozováni stavem právní nejistoty, soudcovskou činnost však nelze regulovat stanovením procesních lhůt (mj. proto, že rychlost procesu závisí do značné míry na součinnosti účastníků a jiných subjektů).

- je umožněno častější doručení písemného vyhotovení rozsudku hned na místě, po skončení jednání, rozsudek musí být odeslán ve lhůtě třiceti dnů od jeho vyhlášení, o návrhu na předběžné opatření musí být rozhodnuto bezodkladně, nejpozději do 7 dnů.

- na průtahy v řízení si lze **stěžovat** dle § 164 – 174 ZSS či podat tzv. **návrh na určení lhůty k provedení procesních úkonů** (174a ZSS). Musí navazovat na stížnost na průtahy v řízení, pokud tato nebyla řádně vyřízena. Lhůtu určí soud nejbližší vyššího stupně, nižší soud je lhůtou vázán.

- + šetření nákladů účastníků.

- **zásada oficiality** – procesní iniciativa je v rukou soudu, který sám rozhoduje o zahájení určitého řízení (zahájení ex offio) a zároveň vymezuje předmět tohoto řízení

- účastníci při tomto typu řízení jsou omezeni v možnosti svými úkony řízení ovlivňovat

- typicky u nesporného řízení

- **zásada dispoziční** – procesní iniciativa je dána do rukou účastníků řízení, nikoliv soudu nebo jiných subjektů. Je založena na ideji právního zájmu, tzn., že iniciativu má ten, kdo uplatňuje či brání svůj vlastní právní zájem.

- rozlišujeme se dispozice řízením a dispozice předmětem řízení

- dispozicí řízením účastník zahájí řízení, vezme zpět, ...

- dispozice předmětem řízení – např.: účastník omezí nebo rozšíří své návrhy v průběhu řízení, uzavrou soudní smír, ...

- typicky u sporného řízení

→ toto dělení koresponduje se tím, že v nesporném řízení jsou zohledňovány i jiné zájmy než jen soukromé zájmy účastníků (obecné zájmy) a že zde promítá právní ochrana slabých (např.: nezletilých)

PRINCIPY CIVILNÍHO PROCESU (ODVĚTVOVÉ PRINCIPY)

- vlastní, odpovědné zásady civilního řízení, se převážně týkají podílu soudu a účastníků řízení na proces, tedy jejich procesních rolí, iniciativy a aktivity. Jejich souhrn vytváří charakteristiku procesu.

- základní charakter sporného řízení je však určován povahou věci (práv, o nichž se v procesu rozhoduje, procesní principy tedy nemohou podléhat libovůli zákonodárce.

- tvoří dvojice opačného významu:

Princip dispoziční a princip oficiality

- zásada dispoziční: v procesu znamená, že procesní iniciativa je dána do rukou účastníků, nikoliv soudu, nebo jiných subjektů. Je založena na ideji právního zájmu.

a) dispozice (nakládání) řízením – tj. např. žalobce podáním žaloby řízení zahájí atp.

b) dispozice předmětem řízení – účastníci jím mohou disponovat např. tím, že omezí nebo rozšíří své návrhy v průběhu řízení atd.

- dispoziční oprávnění účastníků se realizují cestou dispozičních procesních úkonů, např. žaloba, soudní smír apod. Po již zahájeném sporném řízení soud již postupuje z úřední povinnosti a z úřední povinnosti též zkoumá, zda jsou splněny procesní podmínky (zákonné předpoklady řízení). Soud se má o postup řízení starat.

- zásada oficiality: procesní iniciativa je v rukou soudu, který sám rozhoduje o zahájení určitého řízení (ex officio) a zároveň vymezuje předmět tohoto řízení. Účastníci jsou v možnosti svými úkony řízení ovlivňovat omezeni.

- z povahy věci je sporné řízení, jakožto základní civilní proces, ovládáno dispoziční zásadou (i správní soudnictví). Naopak pro nesporné řízení je charakteristický princip oficiality – jsou v něm zohledňovány i jiné zájmy, než jen soukromé zájmy účastníků (obecné zájmy) a promítá se právní ochrana slabých (nezletilých). Převážně je však možné jej zahájit i bez návrhu. Vyloučen nebo omezena jsou však i další disp. oprávnění účastníků, např. smít.

- oprávnění státního zastupitelství vstupovat do zahájeného řízení se týká výlučně nesporných řízení v § 35 OSŘ uvedených.

Princip projednací a princip vyšetřovací

- zásada projednací: soud projednává v procesu to, co mu účastníci k projednávání předloží (pokud se týče skutkového stavu), tj. skutkový stav je soudem zjišťován v rozsahu účastníky tvrzeném, a za pomoci důkazů účastníky označených (navržených).

- významnou roli zde hrají procesní instituty „povinnost tvrzení“ a „povinnost důkazní“ a s nimi spojení břemena „břemeno tvrzení“ a „břemeno důkazní“, tj. že účastník domáhající se ochrany je povinen uvést rozhodné skutečnosti a označit důkazy k jejich prokázání, pod následkem prohry sporu.

- soudce je zde nezávislým, nestranným a pasivním arbitrem sporu, který před ním vedou sporné strany, resp. jejich advokáti.

- vyšetřovací zásada: (vyhledávací, inkviziční) za objasnění skutkového stavu, potřebné k požadovanému rozhodnutí, nese odpovědnost soud. Nevylučuje sice povinnost účastníků uvádět rozhodné skutečnosti a nabízet důkazy, ale nespojuje tuto povinnost s procesním břemene. Povinností soudu je věc náležitě vyšetřit.

- z povahy věci je spornému civilnímu procesu vlastní zásada projednací, spolu se zásadou dispoziční. Soukromoprávní vztahy nemohou být soudem vyšetřovány. Vyšetřovací zásada spolu se zásadou oficiality je z povahy věci spojena s nesporným procesem. V nesporných řízeních ukládá soudu povinnost provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrženy, ve sporném řízení umožňuje soudu, aby vycházel z důkazů, které byly, na základě návrhu účastníků, provedeny – jiné než navržené důkazy soud provést může.

Princip volného hodnocení důkazů a princip legální důkazní (průvodní) teorie

- jakou váhu či hodnotu mohou pro poznání skutkového stavu důkazní prostředky mít, čili jak má soud provedené důkazy hodnotit, tj., zda může soudce volně, podle svého vnitřního přesvědčení dospívat k závěru, že určitý důkazní prostředek potvrzuje tvrzenou skutečnost a zda ji tedy soud může považovat za prokázanou, anebo zda k tomu soud má, bez ohledu na své vnitřní přesvědčení, závazné zákonné vodítko.

- moderní proces je vesměs (nikoli však výlučně) ovládán zásadou volného hodnocení důkazů (§ 132), ale je ovládán zásadou legální teorie, jestliže zákonem stanoví důkazní sílu jednotlivých důkazních prostředků (jedině stanovení důkazní síly veřejné listiny). Volný (demonstrativní) výčet použitelných důkazních prostředků - § 125.

Princip jednotnosti řízení (arbitrárního, libovolného pořádku) a princip koncentrační (legálního pořádku, eventuální)

- jde o organizaci a postup řízení samého.

- princip jednotnosti řízení: řízení tvoří od zahájení až do vydání rozhodnutí jeden celek, v němž není závazně stanoven sled či postup procesních úkonů (pouze rámcově). Účastník může své návrhy, nová tvrzení a nové důkazy přednášet relevantně kdykoli během řízení, a to dokonce i v odvolacím řízení.

- princip legálního pořádku: řízení se rozpadá do určitých stádií, v nichž je nutno provést vždy ty úkony, pro

něž je procesní stádium určeno, pod sankcí prekluze. PÚ jsou tak ze zákona koncentrovány, např. všechny důkazy je třeba navrhnout na počátku řízení.

- s účinností od 1. ledna 2001 byly pro civilní řízení sporné zavedeny některé prvky koncentrace, např. skutečnosti a důkazy musí být uplatněny v řízení před soudem prvního stupně, odvolací soud k novým tvrzením a důkazům (až na výjimky) nemůže přihlížet. Řízení však zůstává jednotné, je jen doplněno o některé prvky koncentrace.

Princip materiální pravdy a princip formální pravdy, správnost a spravedlnost soudního rozhodování

- předchozí principy vytvářejí mantinely a pravidla hry pro poskytování spravedlnosti soudy. Správné a spravedlivé rozhodnutí, které je cílem a smyslem celého civilního procesu, nemůže být vzdáleno pravdě.

- soud pod obecné právní pravidlo (dané zákonem) podřazuje (subsumuje) konkrétní skutečnosti (skutkový stav), přičemž potom pro konkrétní případ vyvozuje závěry vyplývající z právní normy. Soud tedy potřebuje znát individuální konkrétní skutkový stav (tzv. skutková zjištění), obecnou normu (zákon) a musí provést subsumpci (právní posouzení neboli právní kvalifikaci). Platí, že „soud zná právo“ – poznávání objektivního práva předmětem procesu není.

- pro skutková zjištění slouží procesní dokazování

- princip materiální (objektivní) pravdy: proces je uzpůsoben tak, aby umožňoval zjištění skutečného skutkového stavu, neklade v tomto směru žádné formální překážky. Bývá spojován s principem jednotnosti řízení, volného hodnocení důkazů a principem vyšetřovacím, které umožňují lépe se dobrat skutečného skutkového stavu.

- princip formální pravdy: takový formalismus procesu, který je založený na dodržení určitých forem (a dokonce formulí), podle nichž je dán výsledek procesu, který buď je nebo není v souladu se skutečností (př. římský proces). Bývá spojován s principem legálního pořádku, zákonné teorie důkazní a s principem projednáním.

- procesní právo je svou podstatou právem formálním, bez určitého formalismu vůbec existovat nemůže. Princip materiální pravdy bývá spojován s objektivní pravdou, kterou se má soud snažit zjistit a učinit základem pro své rozhodnutí – objektivní pravda však může být chápána pouze jako subjektivní přesvědčení soudce o tom, jaký je skutečný skutkový stav. Princip formální pravdy bývá spojován se subjektivní pravdou stran, z nichž vítězí ta, která o své pravdě dokáže soud procesními prostředky přesvědčit.

- novelou z r. 1993 byl znovu zaveden tzv. kontumační rozsudek – rozsudek pro zmeškání

Proces má směřovat pokud možno k pravdivému poznání, které jediné může být v principu základem spravedlivého rozhodnutí. Pravdivost poznání je však určována a do jisté míry i limitována pravidly, v jejichž rámci se poznávání skutečně děje.

Pravdu lze v procesu poznávat pouze v rámci daném všemi principy ovládajícími daný proces. Nutný je proces založený na dispozičním a projednáním principu

Ad) 4 – co je to civilní proces

Základní pojetí procesu

Proces = z lat. postup. V právní oblasti se pod tímto pojmem rozumí postup některých právních subjektů, vedoucí k dosažení právních následků. Tento postup je právně upraven a to normami procesními (x n. hmp).

Civilní proces

- je samostatným, zvláštním procesním odvětvím. Od jiných soudních řízení se liší tím, že v něm soud vykonává civilní pravomoc. CP je tedy jedním ze soudních řízení (bezprostředně navazuje na původní jednotný základ soudního procesu). CP se soustředí na vztahy soukromoprávní, jejichž charakteristickou vlastností je rovnost všech subjektů.

- soudní ochrana je rozšířena i na jiné případy než řešení sporů – tím byl vytvořen základ pro řízení sporné a i jiná řízení.

- v důsledku své návaznosti na jednotný proces, může poskytovat právní ochranu i jiným vztahům než soukromoprávním, jestliže poskytnutí této právní ochrany je vhodnější než jiná procesní řešení.

- soubor právních vztahů vznikajících v důsledku postupu (procesních úkonů) soudu a dalších procesních subjektů při poskytování soukromoprávním a některým jiným vztahům.

Pojmové prvky civilního procesu

a) **procesní vztahy**: jsou právní vztahy které jsou založené procesem a jsou závazné a vynutitelné (x hmp vztahy tyto vlastnosti bez omezení nemají). Hmp vztahy existují nezávisle na vztazích procesních – jejich subjekty nejsou totožné (základním subjektem procesního vztahu je soud) a vlastnosti obou druhů vztahů se rozcházejí a posléze jejich obsah není stejný. Hmp vztah je v procesu zásadně předmětem poznání. Svými vlastnostmi bude mít procesní vztah prioritu před hmp, to však neznamená, že by hmp vztah přestal existovat. Trvá nadále, i když bylo soudem rozhodnuto odlišně od jeho obsahu – to je zdůvodněním opravných prostředků. Vznikem procesu nedochází jen ke vzniku komplexního procesního vztahu, ale i ke konkrétním vztahům mezi účastníky, které se v průběhu procesu vyvíjejí, mění, zanikají, popř. rozšiřují i na jiné subjekty. K zániku konkrétních procesních vztahů dochází většinou v průběhu procesu, jeho skončením zaniká i komplexní procesní vztah, který v podstatě splývá s konkrétním procesem, avšak meritorním rozhodnutím, jímž se řízení končí, dochází k založení dalších konkrétních procesních vztahů mezi jeho účastníky. Tyto procesní vztahy vznikly sice na základě vztahů hmp, ale liší se od nich buď v detailech anebo i zásadně. Tyto vztahy, založené rozhodnutím, přetrvávají vlastní proces.

Z hlediska postavení účastníků rozlišujeme: 1) komplexní (základní) procesní vztahy, tedy určitý proces jako celek, jsou vždy trojstrannými PV, které nejsou myslitelné bez soudu a 2) konkrétní procesní vztahy, které vznikají v průběhu procesu a soud je rovněž jejich účastníkem.

b) **procesní subjekty**: ty subjekty, které svou činností mohou ovlivňovat průběh řízení. Jsou jimi především soud a účastníci řízení. Pouze tyto subjekty mohou vstupovat do procesních vztahů.

c) **procesní úkony**: úkony, z nichž se skládá procesní činnost subjektů řízení, např. rozhodnutí (i ta, která pouze upravují průběh řízení), podání a jiné dispozitivní úkony, odvolání, návrh na obnovu řízení.

Vztah k hmotnému právu

- existuje zde určitá souvztažnost. Cílem každého procesu je zajistit realizaci práva, přičemž obsah toho, co má být realizováno, je určován právě právem hmotným. Procesní vztah a hmp vztah nemusejí být totožné – jde o samostatné právní fenomény – v těchto dvou oblastech vznikají samostatné právní vztahy. Vzájemný vztah mezi nimi se liší podle toho, zda cílem procesu je vydání deklaratorního nebo konstitutivního rozhodnutí.

- pro deklaratorní rozhodnutí je charakteristické, že před procesem existoval hmp vztah, při jehož realizaci vznikl spor. Tento hmp vztah je v procesu předmětem poznání a výsledek tohoto poznání je deklarován soudním rozhodnutím.

- konstitutivní rozhodnutí: když soudní rozhodnutí hraje v určitých případech fci právní skutečnosti, tzn. že hmp s ním spojuje vznik, změnu nebo zánik právního vztahu. Roviny procesních a hmp vztahů jsou obsahově totožné v rozsahu vymezeném soudním rozhodnutím.

DRUHY CIVILNÍHO PROCESU

Pojem procesních druhů

- existují principy, které platí pro civilní proces jako celek, pro všechny jeho druhy. CP je jednotný, ale skládá se z jednotlivých druhů. Základem ve vývoji bylo sporné řízení, které mělo povahu sporu o právo.

- za základní dělení civilního procesu bývá považováno rozdělení na řízení nalézací a vykonávací (dále pak konkurzní, vyrovnávací a zajišťovací).

Řízení nalézací (sporné a nesporné)

- druh CP, který vede k rozhodnutí, jímž soud buď zjišťuje, co je právem, anebo právo (ve smyslu právního vztahu a jeho komponent) vytváří – jde o „nalézání“ práva, nikoliv však v obecné poloze, ale jde o stanovení právního posouzení jednotlivých případů, přičemž dochází k určité konkretizaci („dotváření“) právní normy.

- soud zde vydává autoritativní rozhodnutí, které zpravidla lze vykonat prostřednictvím řízení vykonávacího. Výjimku tvoří řízení konkurzní a vyrovnávací, při němž dochází k přímému výkonu práva, hlava 5. části 3. OSŘ pod názvem

- a) řízení sporné: jsou vydávána rozhodnutí deklaratorní (ne však vždy), má reparační fci (napravit porušení práva).

- b) řízení nesporné: jsou vydávána rozhodnutí konstitutivní, má preventivní fci (předejít možným sporům tím, že právní vztahy postaví na pevný základ), hlava 5. části 3. OSŘ pod názvem „Zvláštní ustanovení“.

Řízení vykonávací (exekuční)

- sleduje realizaci toho, co bylo shledáno právem v případě, že nedošlo k dobrovolnému plnění. Dochází tedy k donucení, k výkonu práva i proti vůli toho, kdo měl právní povinnost k plnění. Většina konstitutivních rozhodnutí a rozhodnutí nahrazující projev vůle nucený výkon ani nepotřebují.

- exekučním titulem však nemusí být jen vykonatelné soudní rozhodnutí

- v jeho průběhu dochází ke vzniku zvláštních, procesně založených hmp vztahů.
- má dvě formy: 1) od počátku až do konce probíhá u soudu, 2) soud na základě zák. č. 120/2001 Sb., (exekuční řád) nařídí exekuci a jejím provedením pověří soudního exekutora, kterého si oprávněně zvolil.

Řízení konkurzní a vyrovnávací

- dvě alternativy procesního řešení úpadku (pouze!). Zahrnují v sobě jak prvky řízení nalézacího, tak prvky řízení vykonávacího.
- není zde třeba exekučního titulu: podmínky odůvodňující zásah soudu se zjišťují až v jejich rámci. Cílem je dosáhnout určitého uspořádání majetkových vztahů mezi větším počtem subjektů. Dosažení tohoto uspořádání je pak v témže řízení realizováno.
- konkurz a vyrovnání (byť mají stejný účel), se od sebe liší svým procesním průběhem i řešením, k němuž směřují.
- konkurzní řízení má oficiální povahu a dává jen málo prostoru pro dispozici účastníků.
- vyrovnání má zcela dispozitivní ráz, jeho podstata spočívá v určitém kompromisním návrhu ze strany úpadce a v jeho přijetí věřiteli.
- výsledkem obou je poměrné uspokojení věřitelů, které v případě vyrovnání je řešením definitivním, ale po konkurzu nedochází k zániku neuhrazených zbytků pohledávek.

Řízení zajišťovací

- slouží k předběžnému zajištění práva nebo jeho výkonu v případě jeho ohrožení. Okolnost, že proběhlo zjišťovací řízení, nebrání tomu, aby ohledně téhož práva v budoucnu bylo rozhodováno v řízení nalézacím nebo aby ohledně něho došlo k exekuci.
- netvoří určitý ucelený proces, ale patří do něho jednotlivé instituty, které nemají (kromě svého účelu) příliš společného: předběžná opatření, přetorský smír, zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech a předběžná ochrana práva na základě § 5 OZ (cílem je obnovit poslední pokojný stav před porušením práva, aniž by bylo věcně o právech rozhodnuto).

Rozhodčí (arbitrážní) řízení

- tj. řízení před rozhodci podle zák. č. 216/1994 Sb. Roli „nezúčastněného třetího“ zde hraje nikoliv soud, ale rozhodce či rozhodci, pokud se tak strany smluvně dohodly.
- spory se řeší podle zásad ekvity (spravedlivého, rozumného uspořádání), které ovšem nesmí odporovat kogentním ustanovením zákona.
- řešení sporů má rovněž procesní povahu a rozhodčím nálezům propůjčuje stát svou autoritu tím, že je vykonává (a někdy si vyhrazuje možnost jejich přezkoumání) x činnost mediační (cílem je zprostředkovat mezi stranami tak, aby vůbec nedošlo ke sporu).

5) Řádný a mimořádný opravný prostředek

OBECNÉ VÝKLADY

Pojem opravného řízení

- přezkoumání správnosti soudního rozhodnutí je v zájmu jak jednotlivců, tak i v zájmu veřejném, protože cílem soudního řízení je rozhodnutí věcně správné a spravedlivé. Oprava administrativních nesprávností má však jiný mechanismus, než jaký zákon stanoví v případě věcné nesprávnosti rozhodnutí soudu.
- soudní soustava má tradičně pouze vnitřní kontrolní mechanismy – soudní rozhodnutí podléhá pouze soudnímu přezkumu (jiný model by neuspěl v konfrontaci se soudcovskou nezávislostí) a to prostřednictvím opravných prostředků – instančním postupem.
- opravné prostředky jsou instituty procesního práva dávající účastníkům možnost iniciovat (zahájit) opravné řízení. Právo rozlišuje opravné prostředky řádné a mimořádné. Řádný OP je takový, kterým se napadá rozhodnutí, které ještě nenabýlo právní moci – mimořádným OP se napadá rozhodnutí, které již právní moci nabylo (průlom do právní jistoty).

Opravné systémy

- obecnější vymezení principů, které ovládají opravné řízení, při jejich rozlišování je rozhodující rozsah přezkumné činnosti opravného soudu (zda je oprávněn přezkoumávat skutkovou i právní stránku věci), stejně jako rozsah práv a povinností účastníka, který o přezkoumání rozhodnutí usiluje.
- Apelační opravný systém:
 - (odvolací) je nejširším OS, neboť umožňuje přezkoumání jak po stránce skutkové, tak po stránce právní. Odvolací soud (2. stupně) může rozhodnutí změnit, potvrdit nebo zrušit.
 - systém úplné apelace – dovoluje odvolacímu soudu přihlížet i k novým skutečnostem a důkazům (tzv. nova,

novoty) x systém neúplné apelace (odvolání proti meritornímu rozhodnutí ve sporném řízení). Soud je oprávněn věc znova projednat a rozhodnout na základě skutkového stavu, který sám zjistí.

Kasační (zrušovací) opravný systém:

- dovoluje přezkum napadeného rozhodnutí pouze po stránce právní. Kasační soud přezkoumává, zda v rozhodnutí nedošlo k porušení hmotného práva či procesního práva. Napadené rozhodnutí pouze potvrdí, nebo zruší - nemůže však sám rozhodnout (dovolání) a úč. nemůže navrhnout nové skutečnosti či důkazy.

Revizní opravný systém:

- přezkum také jen po právní stránce, může však napadené rozhodnutí nejen zrušit nebo potvrdit, ale také změnit – ovšem jen pokud soud nižšího stupně správně zjištěný skutkový stav špatně právně posoudil. U nás se nyní tento princip neuplatňuje.

Opravné prostředky

- OP je procesní úkon, kterým se soud může domáhat přezkoumání soudního rozhodnutí. OP se dělí na řádné a mimořádné.
- řádný OP má zásadně odkladný účinek na právní moc rozhodnutí – je jím odvolání.
- mimořádnými OP jsou podle platného práva žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost a dovolání.

ODVOLÁNÍ

- je podle platného práva jediným řádným opravným prostředkem a to jednotným – lze jím napadnout jak rozsudek, tak usnesení (ne platební rozkaz), i výrok o nákladech řízení, který je vydáván ve zkráceném řízení. Lze jím napadnout rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud to zákon nevylučuje.

DOVOLÁNÍ

- mimořádným opravným prostředkem, lze jím napadnout rozhodnutí odvolacího soudu (rozsudek / usnesení), které již nabylo právní moc
- přípustnost vázána výlučně na zákonem stanovené předpoklady

ŽALOBA NA OBNOVU ŘÍZENÍ

- mimořádným opravným prostředkem určeným ke zhojení nedostatků skutkových zjištění
- na základě žaloby na obnovu řízení ve věci samé může být přezkoumáno pravomocné rozhodnutí (rozsudek / usnesení) ve věci samé, pokud nemůže dále obstát pro zásadní změny ve skutkové situaci případu

ŽALOBA PRO ZMATEČNOST

- mimořádným opravným prostředkem, slouží k odstranění rozhodnutí, které bylo vydáno v řízení, které trpí vadami (nedostatek procesních podmínek nebo jinými závažnými vadami)

6) Podmínky řízení

Procesní podmínky

- 1) na straně účastníka – procesní způsobilost, procesní subjektivita
- 2) na straně soudu – pravomoc, příslušnost
- 3) na straně návrhu - § 42/4 o.s.ř.
- 4) negativní procesní podmínky – litispendence, překážka res judicate

Zahájení řízení - zkoumání procesních podmínek (4 skupiny – na straně účastníků, na straně soudu, na straně návrhu, negativní procesní podmínky + zaplacení soudního poplatku) – soud zkoumá se pravomoc soudu / **zastavuje se** když není pravomoc - (1. procesní podmínka), pak soud zkoumá příslušnost / když není příslušnost, tak **se postupuje** Vrchnímu soudu ; pak ze strany návrh – jestli je formálně správně – když má vady, tak **se odmítá**

Procesní podmínky

- pojem je nepřesný a matoucí - pozor na to !!!
- jedná se o podmínku toho, aby soud mohl vydat rozhodnutí ve věci samé !
 - není to podmínka zahájení a existence řízení !

Podmínky na straně soudu

- civilní pravomoc - zda soud může rozhodovat o věci, nebo zda patří do oblasti rozhodování jiného orgánu - vymezení pravomoci vůči jiným orgánům
- příslušnost - určení, který soud z celkové soustavy soudů má konkrétní věc rozhodnout
 - věcná
 - nejdůležitější §9, určuje, který stupeň soudu je oprávněn rozhodovat o věci v první

- instanci
 - v první instanci rozhodují soudy okresní, pokud není stanoveno jinak
 - krajským soudům je přiřazena řada věcí obecně podle
 - hledisko hodnoty věci (ratio valoris)
 - hledisko kauzy (ratio cause)
 - o funkční
 - určuje, který soud je příslušný k rozhodování o opravných prostředcích o určité věci
 - jeli dána věcná příslušnost soudu okresního je dána funkční příslušnost soudu krajského
 - jeli dána věcná příslušnost soudu krajského je dána funkční příslušnost soudu vrchního
 - o místní
 - který ze soudů stejného stupně je oprávněn věc rozhodnout
 - druhy
 - obecná - soud žalovaného, kde má bydliště, u PO sídlo
 - daná na výběr - v některých věcech si může žalobce vybrat kde žalobu podá
 - např. v pracovněprávních věcech - může být i v místě pracoviště
 - výlučná - pouze určený výlučný soud
 - např. týká-li se řízení věcného práva k nemovitosti je příslušný soud tam kde se nemovitost nachází
 - řízení o rozvod - tam kde měli manželé poslední společné bydliště, za předpokladu, že tam jeden z manželů bydlí
 - jinak bydliště toho proti komu návrh na rozvod směřuje
 - o kauzální
 - pro určité kauzy jsou stanovené některé soudy
 - u nás neplatí
 - platila za první republiky - měli jsme pracovní soudy v Praze a Brně
 - obsazení soudu
 - o zda rozhodnutí vydává příslušná osoba (soudce, vyšší soudní úředník)
 - o zda má rozhodovat jeden soudce nebo senát
 - o poněkud sporná podmínka

Podmínky na straně účastníků

- způsobilost být účastníkem řízení §19
 - o odpovídá v právní subjektivitě v hmotném právu
 - o způsobilost účastníkem mají i některé orgány, které subjektivitu nemají, ale v procesu vystupují jako účastníky
 - např. v detenčním řízení je účastníkem ústav, kde má být dotyční umístěn, bez ohledu na to zda má ústav právní subjektivitu
 - nebo např. správce daně, úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových
- procesní způsobilost §20
 - o plná způsobilost se v hmotném právu se nabývá zletilostí
 - o prakticky se kryje se způsobilostí vlastními úkony nabývat práv a povinností
 - o výjimka - soud může rozhodnout, že osoba, která má omezenou způsobilost musí být zastoupena před soudem
 - např. nezletilí si koupí kolo, ale dojde ke sporu o vadu věci - soud může rozhodnout, že musí být zastoupen
- procesně nezpůsobilý účastník musí být zastoupen
 - o musí být zastoupen svým zákonným zástupcem, nemá-li ho, tak opatrovníkem, který mu určí soud
- procesní zastoupení
 - o zástupce musí ukázat plnou moc soudu v 10 denní lhůtě

Věcné podmínky

- překážka litispendence - překážka věci zahájené
 - o někdy je spor, zda dvě různá řízení jsou totožná
 - o litispendence se týká řízení, kde jsou totožní účastníci řízení a předmět žaloby
- překážka věci rozsouzené - rei iudicate
- jako věcné podmínky bývají uváděné i jiné věci (je to však velmi sporné):
 - o zahájení řízení

- o o věci rozhodoval zákonný soudce
- o zaplacení soudního poplatku

Nedostatek splnění podmínek řízení nebrání tomu aby bylo řízení zahájeno.

Vady

- odstranitelné
 - o např. není zastoupen procesně nezpůsobilý účastník
 - o nedostatek místní příslušnosti - věc se postoupí soudu místně příslušnému
 - o ostatní podmínky lze zkoumat kdykoliv během řízení
- neodstranitelné - např. nedostatek soudní pravomoci

nedostatek místní příslušnosti - lze zkoumat jen bezprostředně po podání žaloby, nikoliv později ostatní podmínky lze zkoumat kdykoliv během řízení

- doplnit – co když nějaké chybí

7) Účastníci sporného a nesporného řízení

ÚČASTNÍCI SPORNÉHO ŘÍZENÍ (STRANY SPORU)

OSŘ stanoví tři definice účastníků řízení, a to v § 90, § 94 odst. 1 a § 94 odst. 2.

Účastníci sporného řízení

Dle § 90 účastníky každého sporného řízení jsou žalobce a žalovaný – sporné strany, tj. strana žalující a strana žalovaná, které jsou si navzájem odpůrci. Je ovšem možné, aby na straně sporu stálo více subjektů. O tom, kdo bude účastníkem rozhoduje žalobce. Otázka věcné legitimace na účastenství přímo vliv nemá. Změny v osobách účastníků jsou možné pouze na základě zákonné úpravy - § 92 (přistoupení dalšího účastníka a záměna účastníka během řízení) a § 107 a § 107a (tzv. procesní nástupnictví).

Přistoupení dalšího účastníka, záměna účastníků:

- procesní instituty umožňující nápravu nedostatku věcné legitimace zjištěného za řízení – okruh účastníků se tedy v průběhu řízení rozšíří nebo změní.

PDU – účastník sám věcně legitimován není, protože hmotné subj. právo mu svědčí pouze ve spojení s jiným subjektem, např. spoluvlastník. K přistoupení je třeba a) návrhu účastníka – žalobce, b) přivolení soudu a c) souhlasu třetí osoby, která má přistoupit jako další žalobce. Není však třeba souhlasu toho, kdo se má stát dalším žalovaným

ZÚ – původní účastník není věcně legitimován ani sám ani ve spojení s jiným – z řízení tedy v jeho průběhu vystoupí a je zaměněn s jiným (třetí osobou). Nová osoba není vázána úkony svého předchůdce a celé řízení se počíná znovu. K záměně je třeba a) návrhu některého účastníka a souhlasu všech ostatních účastníků, b) přivolení soudu a c) souhlasu třetí osoby, pokud se má stát ve sporu novým žalobcem

Procesní nástupnictví:

- jde o změnu (x záměnu) účastníků, dochází k ní, jestliže během řízení dojde k univerzální sukcesi, a tedy přechodu či povinnosti některého účastníka na jinou osobu. – odraz v procesním nástupnictví. Dle § 107 jde především o případy ztráty způsobilosti být účastníkem – smrt FO, zánik PO.

- může též dojít k tzv. singulární sukcesi, která není způsobena ztrátou způsobilosti být účastníkem řízení – žalobce může navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka, soud o tomto návrhu rozhoduje usnesením.

Společenství účastníků:

- mezi účastníky sporu na jedné a téže straně. Společenství na straně žalující se nazývá aktivní společenství, spol. na straně žalované pasivní společenství. Je buď od počátku sporu, nebo vzniká v průběhu záměnou i změnou či spojením různých věcí ke plenému řízení (§ 92, § 107, § 112) či jinak. Spol. je buď dobrovolné (o jeho vzniku rozhoduje pouze vůle účastníků, resp. soudu), nebo nucené (postrádá-li jeden samotný úč. věcnou legitimaci).

- dále třídíme dle předmětu řízení na spol. samostatné (§ 91 odst. 1 – každý ze spol. jedná v řízení sám za sebe a společná je jen procesní stránka) a spol. nerozlučné (§ 91 odst. 2 – kdy se z povahy věci účinek rozsudku vztahuje na všechny spol. shodně, nemohou se tedy procesně odloučit, ani nemohou postupovat v řízení každý jinak. Výsledek řízení musí vůči všem vyznít stejně. Př. spol. matky a dítěte v žalobě na určení otcovství.).

Vedlejší intervence:

- do sporného řízení může stoupit třetí osoba jako tzv. vedlejší účastník (intervenient) – umožnit subjektům, o jejichž právech a pov. se sice nerozhoduje, ale které mají na výsledku řízení právní zájem, aby mohly svou aktivní účastí na tento výsledek působit (§ 93) + výjimky tzv. věci manželské. VÚ vstupuje do řízení v kterémkoli jeho stádiu a to z vlastního podnětu, nebo na výzvu účastníků prostřednictvím soudu, vždy však z vlastního rozhodnutí a ve svém vlastním zájmu. Podáním oznámí soudu svůj vstup do určitého řízení. Má poté obdobné postavení jako účastník – nemůže však činit dispoziční úkony.

Hlavní intervence:

- procesní institut, který umožňuje, aby třetí osoba napadla žalobou účastníky probíhajícího řízení, jestliže touto žalobou uplatňuje své vlastní právo k předmětu řízení. Je tedy zahájením nového řízení, ne vstupem do již probíhajícího. Nové řízení se připojuje k původně zahájenému řízení (§ 112). Smyslem je, aby se vše vyřídlilo najednou. Svůj nárok může uplatnit kdykoli až do pravomocného skončení původního řízení (§ 91a).

ÚČASTNÍCI NESPORNÉHO ŘÍZENÍ

Každé nesporné řízení je podle povahy věci jiné, různost se týká i okruhu účastníků. Jistý je jen navrhovatel, pokud se řízení zahajuje na návrh. Dle § 94 odst. 1 a 2 (tzv. druhá a třetí definice účastníků).

Druhá definice účastníků

- § 94 odst. 2: účastníky jsou navrhovatel a ti, které zákon za účastníky označuje – platí u řízení která se převážně zahajují na návrh (nalézací, někdy i vykonávací či podle části páté - § 250a). Někdy je však vymezení účastníků zdrojem obtíží – novela OSŘ tedy zavedla samostatné řízení, v němž se má tato otázka vyřešit – určuje jeho účastníky.

Třetí definice účastníků

- § 94 odst. 1: účastníky řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, jsou i navrhovatel a ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno – soud účastníky určí a do řízení povolá, může tak učinit i později. Dle § 81, která řízení mohou být zahájena i bez návrhu. Je-li možné použít obě definice, druhá má vždy přednost. Věcná legitimace zde splývá s účastenstvím a každý z účastníku zde má své samostatné postavení – nikdy netvoří společenství, ať je jejich počet jakýkoli, účastník může být i jen jeden. V nesporném řízení není možná žádná intervence.

8) Řízení na návrh / bez návrhu

- Občanské soudní řízení se zahajuje **zásadně na návrh** (v řízení sporném se tento návrh nazývá žalobou).
- Návrh na zahájení řízení musí vedle obecných náležitostí podání (§ 42 odst. 4 o. s. ř.) obsahovat náležitosti stanovené v § 79 odst. 1 o. s. ř. Ve smyslu citovaných ustanovení musí být z návrhu patrné, kterému soudu je určen a kdo jej činí; musí být podepsán, datován a předložen v potřebném počtu stejnopisů tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis.

- Návrh musí dále obsahovat **údaje nutné k identifikaci účastníků řízení a jejich zástupců** - jméno, příjmení a bydliště (obchodní jméno nebo název a sídlo právnické osoby); je-li účastníkem stát označení příslušného státního orgánu, který za stát před soudem vystupuje.

- Ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů musí návrh dále obsahovat identifikační číslo právnické osoby, identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem, popřípadě další údaje potřebné k identifikaci účastníků řízení.

→ Dále je třeba, aby ten, kdo návrh podává, **vyličil rozhodující skutečnosti**, z nichž vyplývá jím uplatňovaný nárok a označil k nim důkazy. Musí z něj být též patrné, čeho se navrhovatel domáhá, tj. musí obsahovat tzv. žalobní petit, který by přesným a určitým způsobem vyjádřil požadavek navrhovatele.

Žalobní petit je významný pro vymezení předmětu řízení, neboť soud zásadně nesmí překročit jeho meze a rozhodnout o jiných právech či povinnostech, než která učinil navrhovatel předmětem řízení.

Návrhem na zahájení řízení lze uplatnit, aby bylo rozhodnuto zejména o osobním stavu (o rozvodu, o neplatnosti manželství, o určení, zda tu manželství je či není, o určení otcovství, o osvojení, o způsobilosti k právním úkonům, o prohlášení za mrtvého), o splnění povinnosti, která vyplývá se zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva a o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom náležitý právní zájem.

V některých případech (zákonem taxativně stanovených) **může soud zahájit řízení i bez návrhu**. Jde zejména o řízení o způsobilosti k právním úkonům, řízení opatrovnické, o prohlášení za mrtvého, řízení o

dědictví a řízení o prohlášení manželství za neplatné. Soud zde zahajuje řízení na základě vlastních poznatků nebo na podnět jiných soudů a státních orgánů, resp. fyzických či právnických osob. Řízení se zde zahajuje usnesením; to ovšem nevylučuje, aby i v takovýchto věcech bylo řízení zahájeno k návrhu účastníka řízení. Občanské soudní řízení je zahájeno dnem, kdy návrh na jeho zahájení došel soudu nebo kdy bylo vydáno usnesení, podle něhož se řízení zahajuje bez návrhu.

- Se zahájením řízení spojuje občanský soudní řád **významné právní účinky**, a to jednak **procesněprávní** (např. vznik překážky litispendence, tj. zahájeného řízení, která brání tomu, aby o téže věci mezi týmiž účastníky probíhalo řízení u téhož nebo jiného soudu; vznik povinnosti soudu provést řízení a vydat rozhodnutí), jednak **hmotněprávní** (zejménastavení promlčecí doby).

9) Rodiče a zastoupení dětí (+ další zastoupení)

§ 100/4 OSŘ

(4) V řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, soud postupuje tak, aby byl zjištěn jeho názor ve věci. Názor nezletilého dítěte soud zjistí výslechem dítěte. Názor dítěte může soud ve výjimečných případech zjistit též prostřednictvím jeho zástupce, znaleckého posudku nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Výslech dítěte může soud provést i bez přítomnosti dalších osob, lze-li očekávat, že by jejich přítomnost mohla ovlivnit dítě tak, že by nevyjádřilo svůj skutečný názor. K názoru dítěte soud přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.

- Obecná úprava zastoupení je obsažena v občanském zákoníku. § 22 odst. 1 říká, že zástupcem je ten, kdo je oprávněn jednat za jiného jeho jménem. Ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému. § 27 odst. 1 pak odkazuje na zákon o rodině, ve kterém je stanoveno, kdo je zákonným zástupcem nezletilého. Zastupování dítěte je součástí rodičovské zodpovědnosti (jde o souhrn práv a povinností rodiče vůči dítěti dle § 31 a následujících zákona o rodině). Při výkonu práv a povinností zde uvedených jsou rodiče povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje.

- Mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakákoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům. Soud může rodiče této zodpovědnosti zbavit, nebo její výkon pozastavit. Rozvod v žádném případě k tomuto nevede. Oba rodiče mají i po rozvodu právo zastupovat dítě při právních úkonech, ke kterým není plně způsobilé. Žádný z rodičů však nemůže zastoupit své dítě, jde-li o právní úkony ve věcech, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi rodiči a dítětem nebo ke střetu zájmů dětí těchto rodičů (v takovém případě určí soud tzv. kolizního opatrovníka).

Zastoupení procesně nezpůsobilého účastníka:

- především jeho zákonným zástupcem (§ 22) či soudem ustanoveným opatrovníkem. Zastoupením však není dotčeno účastenství a zástupce se tak nestává účastníkem řízení. Soud však může a má ustanovit opatrovníka účastníku, který zastoupení potřebuje z jiného důvodu, jedná se o zastoupení na základě rozhodnutí (§ 29) pouze pro účely řízení (ad hoc) pro nebezpečí z prodlení (bez něj vyzve přísl.soud). Zároveň však z důvodů dle § 29 odst.3, př. účastník nemá tzv. postulační způsobilost.

- důvodem je nutnost zajistit ochranu práv takového účastníka. Ustanovením opatrovníka není účastník omezen na svých procesních právech a může se jich kdykoliv ujmout.

- v rámci tzv. advokátského procesu účastník uděluje advokátovi plnou moc v rámci příkazní smlouvy.

10) Procesní úkony obecně / soudu / účastníků

POJEM PROCESNÍCH ÚKONŮ

- jejich prostřednictvím se realizují procesní práva a povinnosti. Jde o projevy nebo jednání subjektů řízení, které procesní právo předvídá a upravuje a kterým přiznává účinky na vznik, další rozvíjení, změnu nebo zánik procesně-právního vztahu, tj. úkony, které ovlivňují zahájení, průběh a ukončení procesu. Procesní úkony (projevy vůle jednatelického subjektu) činí subjekty řízení, především soud a účastníci – tyto na sebe navazují, doplňují se a vytvářejí tak proces jakožto dynamický děj. Je zde rozhodující projev vůle (teorie projevu), náležitosti vůle samotné se nezkoumají, je posuzován podle svého obsahu, nikoli podle svého označení.

- rozlišujeme proc.úkony účastníku bezvadné (má všechny předepsané náležitosti obsahové i formální) a vadné (postup dle § 43), přípustné (zejména u odvolání) a nepřípustné, účinné a neúčinné (nemá ty následky, které s ním jinak proc.pr. spojuje, tj. žádné, je-li to výslovně stanoveno zákonem).

- účastníci mohou v řízení činit i hmotněprávní úkony, např. odvolání plné moci, uznání nebo vzdání se nároku. Vůči ostatním účastníkům je účinný od okamžiku, kdy se o něm dozvěděli.

PROCESNÍ ÚKONY SOUDU

Pojem

- všechny úkony, které soud činí v průběhu řízení, od jeho zahájení až do jeho pravomocného skončení. Mají buď formu rozhodnutí soudu (rozsudek, usnesení, nebo platební rozkaz), nebo opatření soudu. Zpravidla tak činí tzv. procesní soud, tj. před nímž se řízení koná (vyšší státní úředník, notář jako soudní komisař, exekutor).

Dožádání

- žádost procesního soudu k jinému soudu, aby za něj provedl úkon, který v obvodu procesního soudu provést nelze, nebo jen z obtížemi či zvýšenými neúčelnými náklady, např. provedení důkazů. O dožádaném úkonu se sepíše protokol, který se zasílá soudu procesnímu.

Místo a čas procesních úkonů

- soud vykonává úkony zásadně v budově soudu, není však vyloučen opak, např. výslech nemocného svědka v nemocnici, ohledání nemovitostí. Účastníci mají vždy právo být přítomni.
- časová určení jsou dvojí: procesní lhůty, tj. časové úseky určené pro procesní úkony účastníků, popř. jiných subjektů - úkony soudu jimi zpravidla vázány nejsou (výjimky) a procesní rok, tj. rovněž časové určení. Znamená určení času a místa, kdy a kde se koná jednání – o jeho stanovení rozhoduje soud podle potřeby.

Soudní protokoly a soudní spis

Protokolem je soudní zápis o průběhu řízení a o procesních úkonech, pokud nebyly učiněny písemně. Je veřejnou listinou.

- protokoly nahrazující podání účastníků – každý okr. soud je povinen zapsat podání za podmínek § 42. Musí mít náležitosti obecné i nál. příslušného úkonu.
- protokoly jednací – sepisují se o všech úkonech, při nichž soud jedná s účastníky nebo provádí dokazování, tedy zejména o průběhu jednání. Je diktován nahlas předsedou senátu, podepsán jím a zapisovatelem, popř. i účastníky.
- protokoly o poradě a hlasování – sepisují se jen ve věcech senátních a zakládají v zalepené obálce. Protokoluje se většinové i menšinové stanovisko

Soudní spis – tvoří v něm založené soudní protokoly a všechny ostatní písemnosti týkající se téže věci. Slouží jako podkladový materiál pro rozhodnutí soudu, pro případná opravná řízení, i pro informaci účastníků. Účastníci do něj mohou nahlížet a pořizovat si z něj opisy a výpisy.

Doručování

- má závažné procesní důsledky stanovené především v zájmu právní jistoty a ochrany účastníků. Od 1.1. 2001 se na první místo staví doručování soudním doručovatelem nebo orgány justiční stráže, soudním exekutorem a teprve potom doručování prostřednictvím držitele poštovní licence.
- podle povahy písemností je dvojí: do vlastních rukou (u nichž to stanoví zákon, nebo rozhodne-li tak předseda senátu) a obyčejné. U obou je možné tzv. náhradní doručení – spočívá v uložení nedoručitelné zásilky u soudu nebo na poště, o čemž je adresát vyrozuměn. Po uplynutí určité doby se považuje zásilka za doručitou, se všemi procesními důsledky.

- doručování FO (§ 46) – lze tak učinit v bytě, v místě podnikání, na pracovišti – tedy tam, kde se zdržuje, nebo kdekoli bude zastížena. Je-li obyčejná, může být předána i jiné dospělé, která je ochotna ji převzít a předat. Nelze-li, je adresát vyrozuměn o uložení a pokud zásilku nevyzvedne do tří dnů – třetí den se pak považuje za den doručení. Je-li do vlastních rukou a adresát není zastížen, písemnost se uloží a adresát vyrozumí – lhůta je zde deset dní.

- doručování PO (§ 47) – na adresu jejich sídla orgánů, nebo osobám, které za PO mohou jednat, anebo zaměstnanci či členové tím pověřeni – jinak se písemnost uloží. Lze doručit i tomu, kdo za PO může jednat na adresu bydliště. Den vrácení se nedoručené zásilky soudu se považuje za den doručení.

- u státu se náhradní doručení nepředpokládá a proto ani neupravuje.

- má-li účastník zástupce s procesní plnou mocí, doručuje se pouze tomuto zástupci, popřípadě účastníku vedle něj.

- těm, kteří nejsou známi, nebo není znám jejich pobyt, se doručuje vyvěšením na úřední desce soudu – lhůta je zde patnáct dnů.

Předvolání a předvedení k soudu, pořádková opatření

Soud může předvolat osoby, které potřebuje vyslechnout – každý je povinen se na předvolání dostavit a vypovídat jako svědek, ke znalci, na krevní zkoušku apod. Předvolaná osoba, která se bez omluvy nedostaví, může být předvedena policií a to na své náklady. Soud může také uložit pořádkovou pokutu až 50 000 Kč – připadá státu a je exekučně vymahatelná, může být i prominuta, je proti ní možné odvolání i u soudu 1. stupně.

K pořádkovému opatření patří i vykazání z místa, kde se jedná – vykazán může být kdokoli, kdo ruší. K realizaci pořádkových opatření může soud použít justiční stráž.

PROCESNÍ ÚKONY ÚČASTNÍKŮ

- mají nejčastěji podobu návrhu. Zákon je též nazývá podání. Vždy směřují vůči soudu i když patří druhému účastníkovi. Zvláště významné jsou dispoziční úkony, kterými účastníci nakládají řízením nebo jeho předmětem.

Forma a obsah procesního úkonu

- § 41 až § 43. Procesní úkony mohou účastníci provádět jakoukoli formou, kterou PP připouští, tj. písemně (v adekvátním množství stejnopisů), ústně do protokolu (každý okresní soud, který jej pak postupuje příslušnému soudu), telegraficky a telefaxem (vyžadují doplnění, obsahují-li návrh ve věci samé a to do tří dnů písemně o chybějící náležitosti) i v elektronické podobě – rovněž je třeba je do tří dnů doplnit předložením originálu listiny, popř. písemným podáním shodného znění.

- obsah se liší podle toho, o jaký úkon jde. Vedle zvláštních náležitostí stanovených pro určité úkony, musí každý úkon obsahovat alespoň označení soudu, kterému je určen (žalovaný), označení toho, kdo jej činí, označení věci, které se týká a konečně to, co se jím sleduje (návrh, petit). Povinností soudu je účastníky poučit o potřebné opravě či doplnění úkonu. Každý úkon se posuzuje podle obsahu, nikoliv podle formy.

- procesní úkon účastníka může být pouze výslovný, nikoli konkludentní, pokud zákon nestanoví jinak (př. § 101 odst. 4). Úkony účastníků nemohou být vázány na podmínky.

Místo a čas procesních úkonů

O místě viz. co bylo řečeno o místě proc. úkonů soudu. Čas ani časový sled proc. úkonů obecně není stanoven, někdy ale v procesní lhůtě pod sankcí ztráty úkonu.

11) Smírčí řízení

Podstata a účel smírčího řízení

- (§ 67 - § 69), umožňuje, aby se sporné strany dohodly a schválily-li soud takovou ochranu, účastníci získají soudní smír. Jde o tzv. předběžná řízení (před zahájením řízení, ale i během říz. to jde a mají stejnou povahu). Musí jít o taková práva a povinnosti, kterými mohou úč. nakládat podle předpisů hp.

- nelze ho použít: a) ve věcech, kde lze zahájit řízení i bez návrhu, b) ve věcech osobního stavu, c) ve věcech, kde k vytvoření žádaného stavu je zapotřebí soudního výroku, který má konstitutivní povahu, není-li dohoda povolena.

- průběh smírčího řízení: 1. návrh, aby soud provedl pokus o smír, 2. uzavření smíru, 3. jeho schválení soudem. Aktivní věcnou legitimaci zde má kterýkoli z účastníků budoucího soudního sporu. Musí to připouštět povaha věci.

Náležitosti návrhu

- analogie legis o zahájení řízení a podání, ale zde není nutné navrhopvat důkazy. Jde o hp dohodu (návrh), učiněný svobodně, vážně, určitě a srozumitelně. Obsahovat může uznání závazku, vzdání se práva apod. Souhlasí-li obě stany může dojít ke schválení soudem.

Schválení smíru soudem

- smírčí řízení provádí samosoudce (popř. předseda senátu). Místně příslušný je kterýkoli okresní (krajský) soud. Neprovádí se dokazování, ani se nezjišťuje skutkový stav. Soud většinou pouze vyzve účastníky, aby svůj spor vyřešili smírem. Zkoumá, zda obsah smíru není v rozporu s právními předpisy. Smír schvaluje usnesením o schválení smíru – rozhodnutí má účinky pravomocného a vykonatelného rozsudku.

Opravné prostředky

- odvolání není přípustné, jen proti zamítnutí. Nepřípustné je i dovolání. Jde žaloba o neplatnost smíru – je-li smír neplatný podle hp. Návrh je možné podat jen do tří let od usnesení o schválení smíru. Usnesení lze napadnout i žalobou na obnovu řízení – lze napadnout usnesení, lze-li důvody vztahovat i na předpoklady, za nichž byl smír schválen. Nelze vyloučit ani použití žaloby pro zmatečnost.

12) Soudcovské a zákonné lhůty

Procesní lhůty

- **Lhůty zákonné**
 - pevně dány - nemohou být zkracovány ani prodlouženy
 - např. 15 denní lhůta pro podání odvolání
 - stanoví je přímo zákon, nelze je měnit rozhodnutím soudu – např.: u lhůty pro odvolání má její nedodržení vždy procesní důsledky. Tímto procesním důsledkem je u lhůty k provedení úkonu, který je v dispozici účastníka (podání odporu, odvolání, dovolání) ztráta možnosti úkon s úspěchem provést (tzv. lhůta propadná / prekluzivní). Soud může prominout zmeškání lhůty, jestliže k němu došlo z omluvitelného důvodu. O tom, co je omluvitelným důvodem rozhoduje soud.
- **Lhůty soudcovské**
 - stanoví je soudce sám
 - lhůta může být prodlužována, výjimečně i zkracována
 - nejsou stanoveny zákonem, určuje je soud k provedení úkonu, je ji možno prodloužit (nikoliv prominout zmeškání); nedodržení může mít za následek uložení sankce

Počítání lhůt

- odlišné od hmotněprávního počítání
- dny - za první den běhu lhůty se považuje den následující po skutečnosti, která zakládá lhůtu
 - např. 15 denní lhůta nezačne běžet dne kdy bylo doručeno, ale až následujícího dne
- týdny, měsíce, léta
 - konec lhůty připadá na den, který svým označením se shoduje se dnem, kdy lhůta počala běžet

Rozdíl mezi hmotně-právní a procesně-právní lhůtou

- u hmotněprávní lhůty musí písemnost dojít k soudu - typicky promlčecí lhůta, žaloba musí být podána nejpozději poslední den promlčecí lhůty k soudu
- u procesních lhůt stačí, aby písemnost byla ve lhůtě předána poštovní dopravě - odvolání je podáno v čas, jestliže je 15 dne podáno na poštu

Institut prominutí zmeškání lhůty

- týká se lhůty zákonné i lhůty soudcovské
- soudce může prominout zmeškání lhůty jestliže byla lhůta zmeškána z omluvitelných důvodů (nikoliv protože na to někdo zapomněl)

13) Předběžná opatření

Podstata a účel předběžných opatření

- aby byly prozatímně upraveny poměry účastníků a pro případy, že je zde obava z ohrožení výkonu soudního opatření - rozhodnutí má chránit navrhovatele:

- PO vydané před zahájením řízení ve věci samé
- PO vydané během soudního řízení ve věci samé (např. u reivindikační žaloby)

- navrhovatel nezískává práva, o těch má být rozhodnuto teprve v budoucnu, ani nejde o řešení prejudiciální otázky

Obsah předběžného opatření

- dle § 76 mohou být účastníkům uloženo zejména:

- a) aby platili výživné v nezbytné míře
- b) aby odevzdal dítě do péče druhého z rodičů, nebo toho koho označí soud (x svěření)
- c) aby poskytl alespoň část pracovní odměny
- d) aby složil peněžitou částku nebo věc do úschovy soudu
- e) aby nenakládal s určitými věcmi nebo právy, zejména nepřevédl mov. či nemov. Věc
- f) aby něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snášel – nemůže se týkat např. svobody projevu

Uložení povinnosti třetí osobě

- jen, lze-li to na této třetí osobě spravedlivě žádat, (např. omezení dispozic s nemovitostí)

Řízení a rozhodnutí

- řízení o vydání PO lze zahájit na návrh nebo i bez návrhu – nařídí ho předseda senátu. Návrh analogický podání žaloby, nepoužije se zde ustanovení, že předseda senátu vyzve úč. k doplnění nebo opravení podání. Úč. jsou ti, kteří by jimi byli, kdyby šlo o věc samu. Příslušný je soud, který je příslušný k řízení o věci. Dokazování se neprovádí, navrhovatel by měl však návrh osvědčit.
- PO by měl soud vydat co nejrychleji, bezodkladně (7 dnů) od okamžiku, kdy byl návrh podán. O důvodném návrhu soud rozhodne usnesením (lze zde použít jen opravný prostředek). PO je též předběžně vykonatelné a to i bylo-li proti němu podáno odvolání.

Zánik a zrušení předběžného opatření

- soud může omezit trvání PO – taxativně – zánik ex lege:
 - a) nepodá-li ve lhůtě předsedy senátu účastník návrh na zahájení řízení – PO zanikne, ne, lze-li zahájit i ex offa
 - b) soud může trvání PO stanovit jen na určitou dobu
 - zanikne také:
 - a) nebylo-li návrhu ve věci samé vyhověno, dnem nabytí právní moci rozh.
 - b) návrhu ve věci samé bylo vyhověno a uplynulo 15 dní od vykonatelnosti rozh. o věci.
- Předseda senátu PO zruší, pominou-li důvody, pro které bylo PO nařízeno, a to usnesením.

Odpovědnost za újmu způsobenou předběžným opatřením

- hradí ji navrhovatel, tomu, komu vznikla. Výjimkami jsou případy, kdy:
 - a) návrhu ve věci samé bylo vyhověno
 - b) právo navrhovatele bylo uspokojeno
 - c) jde o předběžné opatření dle § 76a (péče o nezletilé)
- o náhradě újmy rozhoduje soud, který PO nařídil, na návrh. Soud musí zvažovat vznik nepřiměřené újmy.

Zvláštní předběžná opatření podle § 76a

- tato úprava chrání nezletilé dítě. Dle čl. 32 odst. 4 Listiny, mohou být nezletilé děti od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona. Pokud se tedy nezletilé dítě a) ocitne bez jakékoli péče, nebo b) jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny, předseda okresního soudu, v jehož obvodu je sídlo navrhovatele, kterým je obecní úřad, nařídí PO, aby nezletilé dítě bylo předáno do péče osoby, kterou soud v usnesení o vydání předběžného opatření označí.
- soud má zde zákonnou lhůtu 24 hodin a po provedení výkonu PO předá celou věc příslušnému soudu.
- návrh musí obsahovat i jméno příjmení nezletilého dítěte, ostatních účastníků, vyličení rozhodujících skutečností odůvodňujících nařízení PO, označení osoby, které má být předáno dítě do péče a specifikace, že se jedná o návrh dle §76a. Účastníci nemusí být vyslechnuti. Usnesení o nařízení se doručuje až při provedení jeho výkonu. Nemá-li nezletilý zák. zást., ustanoví mu soud opatrovníka, nejčastěji orgán vykonávající soudně-právní ochranu dětí.
- PO zde trvá 3 měsíce od jeho vykonatelnosti, popř. do vyk. rozhodnutí řízení ve věci samé, které právě probíhá.

14) Zásady sporných a nesporných řízení

- dle zadání na semináři chce rozlišovací znaky mezi sporným a nesporným řízením

SPORNÉ ŘÍZENÍ

1) ZAHÁJENÍ A PRAVIDELNÝ PRŮBĚH ŘÍZENÍ

Zahájení řízení a jeho účinky

- sporné řízení se zahajuje na návrh, který se nazývá žaloba, je zahájeno již jejím podáním, dnem, kdy soudu došla či dnem sepsání ústní žaloby do protokolu. Neodstranění nedostatků vede k odmítnutí žaloby nebo k zastavení řízení.
- procesněprávním účinkem je vznik procesněprávního vztahu mezi žalobcem a soudem, v jehož rámci je soud povinen žalobu doručit ostatním účastníkům, dále pak vznik překážky litispendence, perpetuatio fori a konsumace (i vyčerpání možnosti dovolávat se prorogace).
- hp účinkem je to, že lhůty neběží a nemůže tedy dojít k promlčení a prekluzi práva. Účinky trvají po celou dobu řízení, některé přetrvávají i poté.

Průběh řízení

- po zahájení řízení a po přidělení věci v souladu s rozvrhem práce, postupuje se z úřední povinnosti bez dalších návrhů. Nejprve soud zkoumá procesní podmínky (a odstranění jejich vad), příp. opravu a doplnění žaloby. Dále soud postupuje v součinnosti se všemi účastníky tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná. Účastníci mají kromě povinnosti tvrzení a důkazní také povinnost dbát pokynů soudu. Součinnost je právem, nikoli povinností účastníků (+§ 101 odst. 4).
- soud se má pokusit o smír mezi účastníky. Je-li účastníkem nezletilé dítě, soud má povinnost zjišťovat jeho názor na věc, je-li schopno formulovat své názory.
- sporné řízení je zásadně řízením s jednáním, ve kterém se projednává věc sama a provádí se dokazování, vyjadřují se účastníci atd. Sporné řízení bez jednání je výjimkou.

Příprava jednání

- jednání je vyvrcholení řízení, jeho podstatnou částí. Předseda senátu ho má připravit tak, aby bylo možno rozhodnout při jediném jednání – seznámit se s věcí, zajistit předvolání všech příslušných osob, vyzvat účastníky ke smírnému řešení, příp. usnesením vyzvat žalované, aby se k věci písemně vyjádřili – reakce žalobce na toto vyjádření se nazývá replika, příp. další odp. žalovaného duplika.
- soud může vyzvat žalovaného k vyjádření i dle § 114b (pouze ve sporném řízení v němž lze uzavřít smír) a to jeví-li se z údajů žaloby právo žalobce jako nepochybné. Tuto výzvu lze vydat jen do konce 1. jednání, doručena do vlastních rukou (bez možnosti náhr. doručení) s min. lhůtou 30 dní na vyjádření se. S touto výzvou je spojena domněnka, že žalovaný uznává nárok, který je proti němu uplatňován, nevyjádří-li se ve stanovené lhůtě – pak je možné vydat rozsudek pro uznání bez jednání.

Jednání

- je zasedání soudu určené k projednání věci samé. Předvolávají se k němu účastníci, popř. i další subjekty – všichni, jejichž přítomnosti je třeba. Předvolání by mělo být doručeno alespoň 10 (30) dnů předem.
- za přítomnosti účastníků se při něm provádí dokazování a věc má být úplně, spravedlivě a bez průtahů projednána (popř. i rozhodnuta) – odročení jen z důležitých důvodů.
- je veřejné – může soud vyloučit z části, nebo i z celého jednání, kdyby veřejnost ohrozila utajované skutečnosti, obchodní tajemství, důležitý zájem účastníků nebo mravnost – na návrh i ex offio.
- řídí předseda senátu – vyzve žalobce k přednesu žaloby a žalovaného k vyjádření (+ dokazování a doplňování). Pak sdělí výsledek přípravy jednání a konstatuje, které důkazy lze provést. Na závěr vyzve úč. aby se vyjádřili ke skutkové a právní stránce. Poté přestávka či porada.
- rozsudek se vyhláší zpravidla hned – poté, nebo soud k vyhlášení rozsudku odročí jednání nejdéle na 10 dnů.
- v průběhu jednání soud poskytuje úč. procesní poučení.

Nové prvky koncentrace řízení

- zavedené novelou OSŘ, zák. č. 30/2000 Sb., všechny nové prvky jsou omezeny na sporné řízení
- prvky koncentrace zákonné – rozhodující skutečnosti a důkazy musí být zásadně uvedeny v řízení před soudem prvního stupně (k pozdějším tvrzením a návrhům nebude již soud přihlížet a rozhodne bez ohledu na ně), soud o tom musí účastníky poučit. Někdy nejpozději do skončení prvního jednání (obojí až na výjimky).
- prvky koncentrace soudcovské – soud může na návrh účastníka rozhodnout, že ve věci lze uvést rozhodné skutečnosti na navrhout důkazy nejpozději ve lhůtě, kterou určí (min. 15 dnů).

2) PŘEDMĚT ŘÍZENÍ, DISPOZIČNÍ ÚKONY ÚČASTNÍKŮ

- věc sama, tj. nárok uplatněný žalobcem a zformulovaný v žalobním petitu, kterým je soud zásadně vázán (musí o něm v celém rozsahu jednat a rozhodnout). Předmět se může v průběhu žaloby měnit, rozšířit, nebo zúžit a to:

Spojení účastníků:

Soud může spojit ke společnému řízení a rozhodnutí věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků – předmět řízení se tak rozšiřuje. Nemůže být dotčena věcná a vylučná místní příslušnost.

Změna žaloby:

Dispoziční úkon, kterým žalobce mění během řízení žalobní petit, anebo skutková tvrzení spolu s právním důvodem žaloby. Lze tak učinit např. při jednání ústně do protokolu. Vyžaduje souhlas soudu za zákl. kritéria hospodárnosti.

Zpětvzetí žaloby:

Dispoziční procesní úkon, kterým žalobce vyjadřuje vůli dále o meritorní rozhodnutí neusilovat – dojde

k zastavení řízení soudem, neexistuje již ani předmět řízení. Zpětvzetí může být i jen částečné. Kdykoli, dokud rozsudek nenabyl právní moci a to i v druhé instanci. Před započítím jednání je účinné bez dalšího, poté jen se souhlasem druhé strany-usnesením.

Vzájemná žaloba a námitka započetí:

Proc. úkon žalovaného, kterým může během řízení v prvním stupni uplatnit své nároky proti žalobci. Vždy rozšiřuje předmět řízení o nároky uplatněné žalovaným vůči žalobci. Musí splňovat tytéž náležitosti jako jiná žaloba. Je-li to možné, je možné v procesu vzájemné započetí. Je-li pohledávka stejná nebo nižší, jde jen o obranu (námitku) proti žalobě v rámci původního řízení. Vzájemná pohledávka sdílí osud žaloby.

Uznání nároku:

Procesní úkon žalovaného, který vede k vydání zvláštního rozsudku pro uznání – neopírá se o zjištěný skutkový stav, ale o uznávací projev. Je možné jen tam, kde lze uzavřít soudní smír. Kdykoli za řízení v prvním stupni.

Soudní smír:

Základem je disp.úk. účastníků, kterým v průběhu řízení uzavírají dohodu o celém předmětu, popř. o jeho části. Spolu s usnesením soudu o jeho schválení nahrazuje rozsudek v plném rozsahu a má i shodné účinky co do právní moci a vykonatelnosti. Dohoda může i překročit rámec předmětu řízení. Hp může jít např. o uznání. Soud smír schválí usnesením, není-li v rozporu s kogentními právními předpisy.

- žaloba o neplatnost smíru – ž. procesní (mimoř. opr. prostř.), do 3 let od právní moci usnesení o schválení smíru. Místní přísl. je obecná.

3) VADY ŘÍZENÍ A PŘEKÁŽKY POSTUPU

Vady řízení

- řízení má probíhat formálně bezvadně, odpovědný za to je soud. Jde a) o vady (nedostatky) procesních podmínek a b) každé porušení procesněprávních pravidel postupu řízení, např. obsazení soudu v konkrétní věci, náležité provádění důkazů, vydání, veřejné vyhlášení a písemné vyhotovení rozhodnutí apod.
- důvodem k přezkoumání a popř. novému rozhodnutí jsou pouze ty vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (je to odvolacím důvodem, i dovolacím k NS i žaloby pro zmatečnost).

Zmatečnost

- § 299, jde o mimořádný opravný prostředek. Je-li dán důvod, povede vždy ke zrušení napadnutého rozhodnutí. Vady řízení jsou širším pojmem.

Překážky postupu řízení

- překážky dočasného rázu vedou k přerušení řízení, o kterém rozhodne soud usnesením (nekonají se jednání a neběží procesní lhůty – pak běží od počátku). Překážka trvalá vede k zastavení řízení, tj. k jeho skončení – nevytváří překážku rei iudicatae.

Procesní nástupnictví

- překážka subjektivní povahy je řešena:
 - § 107 – (jde o skutečnou překážku) úč. ztratí zp. být účastníkem (smrt FO – přerušení, zastaví, nebo rozh. usnesením, kdo bude za něj pokračovat). Procesním nástupcem je ten, kdo po zániku PO vstoupí do jejích práv a povinností.
 - § 107a – (nejde o skutečnou překážku) jde o převod či přechod práva či povinnosti na třetí osobu. Řešení se blíží záměně účastníka (§ 92 odst. 2)
- procení nástupce musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení

Další případy zastavení řízení

Soud zastaví řízení, zjistí-li takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, nebo nezdaří-li se nedostatek odstranit. Dále pak, je-li otcovství určeno i jinak, nebyl-li zaplacen soudní poplatek.

Další případy přerušení řízení

Stanoví § 109:

- obligatorně, ztratil-li úč. proc. způs. a nemá zástupce s procesní plnou mocí, závisí-li rozhodnutí na prejudiciální otázce, kterou soud není oprávněn v tomto řízení řešit, dospěl-li soud k názoru, že zákon je v rozporu s Ústavou nebo MS a podal Ústavnímu soudu návrh na jeho zrušení.
- fakultativně, jestliže se účastník nemůže řízení účastnit pro překážku trvalejší povahy, nebo, je-li neznámého pobytu, zemřel-li zákonný zástupce účastníka, nebo tratil-li způsobilost jednat, probíhá-li řízení, v němž je řešena otázka, která může mít význam pro rozhodnutí soudu, nebo dal-li soud k takovému řízení podnět.

Soud má činit všechna potřebná opatření, aby překážka byla odstraněna. Po odpadnutí překážky pokračuje soud v řízení i bez návrhu.

Klid řízení

K přerušení řízení může dojít i pokud to účastníci shodně navrhnou – nazývá se klid řízení. Soud vyhoví, jestliže se to nepříčí účelu věci. Shodný účinek má i nedostaví-li se účastníci k jednání, anebo jeden anebo ten přerušení navrhne. Klid řízení trvá nejméně tři měsíce. Poté soud pokračuje na návrh některého účastníka. Není-li takový návrh podán do jednoho roku, soud řízení zastaví.

4) ZKRÁCENÁ ŘÍZENÍ A JINÉ PŘÍPADY NEPRAVIDELNÉHO PRŮBĚHU ŘÍZENÍ

Zkrácené řízení

- (rozkazní) v nichž je formou rozhodnutí platební rozkaz nebo směnečný či šekový platební rozkaz. Je zjednodušenou formou řízení sloužící jakýmkoli peněžním nárokům, jeví-li se tyto nároky dostatečně zřejmé.
- jde o řízení bez jednání, bez dokazování, bez slyšení žalovaného. Rozhoduje se pouze na základě obsahu žaloby. Žalovaný však může po rozhodnutí podat odpor (resp. námitku).

Rozkazní řízení

- požadavek žalobce, aby bylo rozhodnuto ve zkráceném řízení, není nezbytný, soud tak může rozhodnout sám, bez návrhu. Nezbytné je, aby uplatněné právo vyplývalo ze skutečností uvedených žalobcem. Obsazení soudu je samosoudcovské (nelze jej tedy použít v pracovních sporech). PR musí být doručen do vlastních rukou žalovaného, je vyloučeno náhradní doručení, nelze doručit do ciziny.
- obsahem PR je uložení povinnosti zaplatit pohledávku a náklady řízení do 15 dnů od doručení anebo v téže lhůtě podat odpor, kterým se PR ruší. Proti výroku o nákladech řízení se podává odvolání, které zrušení PR nepůsobí.
- po zrušení soud nařídí jednání, jehož výsledkem bude rozsudek. Neodporovaný PR je exekucním titulem.

Směnečné a šekové řízení

- na návrh žalobce, který předloží v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva, vydá soud směnečný (šekový) platební rozkaz. Jen na výslovný návrh žalobce. Případné námitky musí být podány do tří dnů a musí je odůvodnit a uvést vše, co proti PR namítá – k pozdějším výhradám již soud nebude přihlížet. Námitky PR neruší a projednají se v nařízeném jednání.

Řízení předcházející rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání

- jsou do jisté míry zjednodušeny tím, že právním základem není posouzení skutkového stavu věci. Žalovaný musí nárok (ohledně něhož lze uzavřít soudní smír) proti němu uplatňovaný výslovným projevem uznat (či jeho základ či z části) – uznání žalovaný podepisuje v soudním protokolu. Rozsudek pro zmeškání přichází v úvahu, pokud se žalovaný, který byl řádně předvolán, se bez důvodné a včasné omluvy nedostavil k prvnímu jednání, které se ve věci konalo. Žalobce musí navrhnout tento druh rozsudku. Musí jít o věc v níž lze schválit soudní smír a musí jít o rozsudek deklaratorní povahy.

NESPORNÉ ŘÍZENÍ

1) OBECNÉ O NESPORNÉM ŘÍZENÍ

Charakteristika nesporného řízení

Jde o řízení nalézací (stejně jako sporné řízení) a má fci preventivní (sporné reparační). Meritorní rozhodnutí mají vždy konstitutivní povahu a nejde zde o spor o právo. Úprava jednotlivých typů NR je v hlavě páté třetí části OSŘ pod nadpisem „Zvláštní ustanovení“. Platí zde zásada vyšetřovací a neplatí zásada dispoziční. Jde o samostatný druh řízení.

Rozdíl mezi sporným a nesporným řízením

- 1) **různost jejich účelu** – SŘ ochraňuje porušené nebo ohrožené subj. právo (fci reparační, represivní) – rozhodnutí většinou deklaratorní (obnovení či reparace předprocesního stavu), NR upravuje právní vztahy mezi účastníky do budoucna (fci preventivní) – rozhodnutí jsou konstitutivní (právní skutečnosti).
- 2) **různý způsob stanovení civilní pravomoci** – SŘ soudy projednávají zásadně všechny

spory mající soukromoprávní základ, u NŘ se vždy musí opírat o výslovné ustanovení zákona (§ 7 odst. 3), tzn. je dán veřejný zájem a je zde určitá „příbuznost“ s ostatní soudní agendou.

- 3) je zde jinak **stanoven okruh jeho účastníků** – v NŘ účastníci nemají povahu procesních stran. Platí zde tzv. druhá a třetí definice účastníka dle § 94: navrhovatel a ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno, anebo ti, které zákon za účastníky označuje (mají přednost).
- 4) **místní příslušnost soudu** – v NŘ nepřipadá v úvahu obecná místní příslušnost ani přísl. daná na výběr. Pouze tedy výlučná dle § 88 + tzv. přenesená příslušnost. U věcné příslušnosti není v podstatě rozdíl.
- 5) **možnost vstupu státního zastupitelství v NŘ** – do již zahájeného řízení (jen někdy), je-li zde veřejný zájem.
- 6) **způsob zahájení řízení** – většinu NŘ lze zahájit i bez návrhu (x u SŘ jen toho zda tu je či není manželství) – tzv. značná míra principu oficiality. Pro návrh platí přiměřeně ustanovení o žalobě. Bez návrhu soud zahájí řízení vydáním usnesení, které se doručuje účastníkům do vlastních rukou – dozví-li se o skutečnosti, která odůvodňuje zahájení řízení.
- 7) **v NŘ mají účastníci omezenou dispozici řízením a předmětem řízení** – (zásada oficiality) – i v hp úpravě záležitostí, které jsou předmětem NŘ, jsou sbj. ve své autonomii omezeny řadou kogentních předpisů a jednak tím, že rozhodnutí mají konstitutivní povahu, soud při rozhodování respektuje i hlediska veřejného zájmu. Co se týče předmětu, v řízeních, která lze zahájit i bez návrhu, může soud přisoudit i něco jiného nebo více, než je požadováno. Není zde přípustný smír, někdy jen dohoda účastníků, která podléhá schválení soudu, které je meritorním rozhodnutím. Procesní nástupnictví je možné jen dle § 107a.
- 8) **při dokazování se v NŘ uplatňují některé aspekty, které jsou charakteristické pro zásadu vyšetřovací** – dle § 120 odst. 2, taxativní výčet řízení, pro něž platí povinnost soudu provést i jiné než účastníky navrhované důkazy, pokud jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu.
- 9) **průběh NŘ** – má mnoho společných rysů se SŘ, jsou tu však diferenciace: a) někdy není třeba nařizovat jednání, b) účastníci nemusí být vyzváni ke sdělení svých stanovisek dle § 114a, c) nelze přerušit jednání pro nedostavení se účastníků k jednání, nebo proto, že to navrhnou, d) nejsou případy koncentrace, e) účastník nemusí uvést rozhodné skutečnosti pouze do rozhodnutí v první stolici, f) nepřichází v úvahu vydání rozsudku pro uznání, pro zmeškání a platební rozkaz.
- 10) **problematika nákladů NŘ** – má svá specifika. Jejich rozsah je nižší (většina je osvobozena od soudních poplatků a záloh) a jako zásada zde platí, že žádný z účastníků nemá nárok na náhradu nákladů řízení, s výjimkami. Lze přiznat zaviněné náklady.
- 11) **Právní moc a vykonatelnost v NŘ vydaných rozhodnutí** – mnohá meritorní rozh. mají formu usnesení (rozhodující je jejich doručení, není-li stanoveno jinak) a některá rozh. lze změnit i novým rozh. v nesporném řízení, změní-li se poměry a nebo ukáže-li se, že původní rozh. nemělo být vydáno.
- 12) **pro NŘ neplatí princip neúplné apelace** – u odvolání, ale princip plné apelace.

Předmět a členění nesporného řízení

- a) řízení o dědictví – rozhodnutí v něm nemá konstitutivní povahu
- b) záležitosti nezletilých dětí – péče soudu o nezletilé dítě, věci poručenské, povolení uzavřít manželství a určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, řízení o osvojení.
- c) řízení týkající se zletilých osob pod zvláštní ochranou zákona – říz. o způs. k PÚ, opatrovnícké a detenční (tj. o přípustnosti zadržení v ústavu zdravotnické péče)
- d) řízení, kterými má být stanovena právně relevantní skutečnost – prohlášení za mrtvého a důkaz smrti (o subjektu pr.vzt.), říz. o úschovách a o umoření listin (o objektu pr.vzt.)
- e) záležitosti obchodního práva – říz. ve věcech obchodního rejstříku atd.
- f) řízení, která se opírají o předpisy veřejného práva – od účinnosti SRS jsou předmětem správního soudnictví, kromě řízení o propuštění cizince ze zajištění.

2) JEDNOTLIVÉ PŘÍPADY NESPORNÉHO ŘÍZENÍ

Řízení o dědictví

- charakteristickým rysem je účast notáře jako soudního komisaře (zvláštní procesní subjekt), je odlišný od

účastníků, neboť není nositelem hp nároků a hraje objektivní roli. Je odlišný od soudu, ale jeho úkony se považují za úkony soudu (+ připravuje soudu podklady pro jeho rozhodnutí) – není součástí soudní soustavy.

- řízení začíná u soudu, ale po pověření notáře on provádí veškeré úkony a připraví i konečné rozhodnutí soudu, který již svým jménem vydá rozhodnutí, jímž se řízení končí.
- řízení začíná zpravidla bez návrhu – většinou na základě oznámení i úmrtí soudu orgánem pověřeným vedením matriky (či prohlášení za mrtvého). Usnesení o zahájení řízení není třeba doručovat.
- účastníky řízení jsou osoby, o nichž lze důvodně předpokládat, že jsou dědici, dále jím může být stát, zůstavitelovi věřitelé (při např. předlužení), nebo obstaravatel pohřbu (není-li majetku). Počáteční fáze končí usnesením, kterým soud stanoví notáře soudním komisařem. Následující řízení probíhá před notářem. Jeho první fází je tzv. předběžné šetření (zjištění dědiců, zjištění majetku, závěti a jejího obsahu...), současně učiní neodkladná opatření k zajištění dědictví, může také ustanovit správce dědictví, který je oprávněn provádět úkony nezbytné k uchovávaní hodnot náležejících do dědictví (zejm. je-li předmětem dědictví podnik).
- zvl. důvodem pro zastavení řízení je nedostatek zůstavitelova majetku, nezanechá-li žádný majetek, dojde k zastavení řízení bez dalšího – usnesení není třeba doručovat.
- není-li řízení zastaveno, dochází k vlastnímu projednání dědictví. Vyrozumí se osoby, o nichž lze předpokládat, že jsou dědici o jejich dědickém právu a o možnosti dědictví odmítnout – doručováno do vlastních rukou. K projednání dědictví nařídí notář jednání které je neveřejné. N zjistí zůstavitelův majetek a jeho dluhy a provede jejich soupis. Na návrh dědiců vydá usnesení, kterým vyzve věřitele.
- na základě zjištění ohledně majetku a dluhů je třeba vydat usnesení, kterým se určí obvyklá cena dědictví, výše dluhů a čistá hodnota dědictví – má meritorní povahu, tj. notář je pouze připravuje a vydává je soud.
- v řízení o dědictví nelze řešit sporné skutečnosti, notář se omezí na zjištění jejich spornosti, popř. odstranění dohodou (incidenční a neincidenční spor – aktiva, pasiva)
- je-li dědictví předluženo (pasiva převyšují aktiva), lze uzavřít dohodu (schvalovanou soudem), kterou bude dědictví přenecháno věřitelům k úhradě dluhů, anebo lze nařídít likvidaci dědictví (sam. usnesením soudu, ale provádí je notář).
- řízení se skončí usnesením o dědictví. Výrok může buď potvrzovat nabytí dědictví jednomu dědici anebo že dědictví připadlo státu, nebo se schválí dohoda o vypořádání dědictví (nejde o smír), anebo potvrdí nabytí dědictví podle dědických podílů. Usnesení připravuje notář a soud ho buď převezme nebo vrátí k doplnění se závaznými pokyny. Dále notář provede tzv. porozsudkovou agendu.
- rozhodnutí o dědictví nemá konstitutivní povahu, tu mají pouze rozhodnutí, kterými se schvaluje dohoda a jimiž se vypořádává SJM, které zaniklo smrtí zůstavitele.

Péče soudu o nezletilé

- jejich předmět obvykle navazuje na některé ustanovení zákona o rodině. Tato řízení lze zahájit i bez návrhu. Účastníky jsou navrhovatel a ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno (vždy tedy nezletilý a obvykle i oba jeho rodiče, popř. i jiné osoby). Soud nezletilému ustanovuje tzv. kolizního opatrovníka. V tax. uvedených případech může do řízení vstoupit i státní zástupce (i navrhnout).
- v tax. případech má meritorní rozhodnutí formu rozsudku (např. o výchově a výživě nezletilých dětí, o rodičovské zodpovědnosti), v ostatních věcech jde o usnesení.
- nejvíce závažné záležitosti jsou vypočtené v § 170 odst. 1, ostatní není možné vymezit taxativním výčtem, např. dohled na d správou majetku nezletilého vykonávanou poručníkem, - řízení o povolení uzavřít manželství – má společné rysy s řízením péče o nezletilé, ale zahajuje se výlučně na návrh, k němuž je legitimován pouze nezletilý hodlající uzavřít manželství a účastníky jsou pouze nezletilý navrhovatel a jeho zákonní zástupci. Nezletilý navrhovatel nemusí být zastoupen, pro toto řízení má plnou procesní způsobilost. V rozsudku musí být uvedeno i označení osoby, s níž má být manželství uzavřeno.
- řízení o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů – má rovněž povahu řízení péče o nezletilé, ale je v OSŘ upraveno v rámci předběžných řízení (nemusí být obligatorně předběžné). Spočívá v protokolární výpovědi matky dítěte a muže, jehož za otce označuje. Soud nevydává meritorní rozhodnutí. Dojde-li k uznání otcovství, oznámí to orgánu, který vede matriku. V opačném případě ustanoví dítěti opatrovníka k podání žaloby na určení otcovství.
- o odpovědnosti mládeže za protiprávní činnosti – od. 1.1. 2004

Dále: řízení ve věcech osvojení, o zletilých osobách pod ochranou zákona, o prohlášení za mrtvého, o úschovách, o umoření listin, ve věcech obchodního rejstříku, o některých otázkách obchodních společností, družstev a jiných PO, ve věcech kapitálového trhu, o soudním prodeji zástavy a o některých veřejnoprávních záležitostech, viz. učebnice str. 402 – 417.

15) § 125 osř – důkazní prostředky

Úvodní výklad – pojem důkazního prostředky

- vymezuje a upravuje OSŘ v § 125 až § 131, tj. že za důkaz (ve smyslu důkazní prostředek) mohou sloužit „všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci“. Výčet zde není taxativní – soud rozhodne, zda určitý jiný prostředek (př. věcné prostředky) připustí a jeho způsob provedení. Odpovídá to principu volného hodnocení důkazů. Někdy je zákonem stanoveno, že určitá skutečnost může být prokázána jen určitým důkazním prostředkem, např. v řízení o způsobilosti k PÚ musí být vždy proveden důkaz znalcem.

Výslech svědka:

- je nejběžnějším důkazem. Jako svědek může v soudní síni vystupovat kterákoli FO, která určitou skutečnost svými smysly přímo vnímala, a je schopna o tom podat soudu zprávu (nemůže jím být účastník ani soudce). FO jako SO PO může být vyslechnuta je jako účastník. Dle § 126 je každému uložena zákonná svědecká povinnost, tj. na předvolání se dostavit a vypovídat. Svědek je nezastupitelný – jeho postavení je založeno na jeho osobním vjemu. Způsobilost svědčit není vázána na způsobilost k PÚ, nepodjatost či nestrannost.
- x přezvědná (informovaná) osoba – může být dotazována na názor na určité zamýšlené opatření soudu
- svědkem je i tzv. znalecký svědek, tj. svědek, který má zároveň takové odborné znalosti, které mu umožňují pozorované skutečnosti odborně hodnotit (nezbavuje soud případné pov. ustanovit znalce).
- nesplnění svědecké výpovědi může být TČ křivé výpovědi. Odmítnout vypovídat může jen tehdy, kdyby svou výpověď způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým, nebo z důvodu uznávané povinné mlčenlivosti (může jí být zbaven).
- nejprve se prování všeobecný výslech (zjištění totožnosti svědka, jeho poměru k účastníkům, poučení svědka apod.), který se zapisuje do protokolu, a výslech k věci (vše co ví o předmětu výslechu, jak mu byl soudem vymezen). Poté soudce klade otázky k doplnění, poté i členové senátu a se souhlasem soudu i účastníci, popř. přítomný znalec. Soud odepře otázky nepřipustné. Tato část výslechu se zpravidla protokoluje tak, že soudce sám diktuje podstatný obsah svědkovy výpovědi. Konfrontace svědků není PP upravena, není však vyloučena.
- i nevyslechnutý, ale dostavivší se svědek má nárok na tzv. svědečné. Zahrnuje náhradu hotových výdajů a ušlého výdělku. Nárok je třeba uplatnit do 3 dnů.

Znalecký posudek (expertiza):

- soud znalce ustanoví, „závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí“, jde tedy o odborné posouzení skutečností, pokud je toho pro rozhodnutí ve věci třeba. Někdy je ustanovení znalce dokonce uloženo buď zákonem nebo nutně vyplývá z povahy věci a z konstatování judikatury. Nelze ustanovit znalce z oboru právo – bylo by to v rozporu s principem iura novit curia (x znalce na cizí právo). Na rozdíl od svědka se znalec může konkrétní znalosti dozvědět zprostředkovaně. Znalec je tedy zaměnitelný, nesmí být tedy podjatý – pro jeho tvrzenou podjatost může být účastníky odmítnut.
- znalci a tlumočníci (mají postavení znalců) jsou jm. min.spr. a po složení slibu jsou zapsáni do seznamu znalců a tlumočnicků, které vedou krajské soudy (výjimečně lze ustanovit i jiné). Soud může nechat znal. posudek přezkoumat – vrchní dobrozdání.
- znalecký posudek se sestává z nálezu (uvedení relevantních skutečností), posudku (odborné posouzení skutečností a vyjádření k zadanému úkolu) a znalecké doložky (prohlášení znalce o tom, v kterém seznamu znalců je zapsán, označení oboru a číslo položky znal. deníku). Jde především o posudek ústní. Výjimečně lze místo posudku použít potvrzení nebo odborné vyjádření – zde jde o důkazní listinu, ne o zp. Znalec má poté nárok na tzv. znalečné, t. náhrada hotových výdajů a odměna za podání zp.

Listiny:

- jde rovněž o důkaz nepřímý. Spočívá v podání určité zprávy v písemné formě zachycené na movitém podkladu, jako je papír či jiná podobná látka, který je možno soudu předložit. Musí být podepsána vystavitelem.
- dělí se na veřejné (l.vydané soudy nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci a další, které zákon považuje za veřejné. Musí být zkoumány z hlediska pravosti, obsah je považován za pravdivý, není-li dokázán opak) a soukromé (všechny ostatní, lze zpochybnit jak jejich pravost, tak jejich obsah pouhou námitkou). Rozdíl je v důkazní síle. Soudce při jednání listinu přečte nebo sdělí její obsah, účastník se mohou přesvědčit o její pravosti apod.
- tzv. ediční (vydávací) povinnost každého, kdo má danou listinu.

Ohledání:

- (§ 130) je přímý důkazní prostředek – soud či znalec při něm přímo vnímá zevní vlastnosti ohledávaného předmětu anebo jevu. Předmětem ohledání může být věc movitá (ohledá se většinou při jednání – i zde platí ediční povinnost), nemovitá (ohledání na místě za účasti všech relevantních osob jednání, které lze na místě provést), nebo i osoba (popř. lidské tělo) – zpravidla se přenechává znalci. I zde se sepisuje protokol.

Výslech účastníků:

- x přednes (vyjádření, tvrzení účastníků). Úč. mají v řízení povinnost tvrzení a odpovídat soudu na dotazy. Dále pak právo vyjadřovat se k věci i k dokazování v každém stádiu řízení.

- důkazním prostředkem je pouze takový výslech účastníka, který soud zvlášť jako procesní důkaz nařídí k prokazování tvrzených skutečností (zpravidla, je-li účastník v důkazní nouzi). Je třeba nařídít výslech obou stran.

- ve sporech může soud důkaz výslechem nařídít, jen jestliže dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak a souhlasí-li s tím účastník, který má být vyslechnut (x ve věcech nesporných a v řízení o rozvod). Za nesplnění povinnosti pravdivé a úplné výpovědi nemůže být trestně stíhán. Statutární zástupce PO nemá být slyšen v řízení, jehož je PO účastníkem, jako svědek.

Zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob:

- (§ 128) každý je povinen bezplatně na dotaz soudu sdělit skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí – nejde o zvláštní důkazní prostředek, formálně může jít např. o důkazní listinu. Postavení FO je obdobné postavení svědka, nejsou však zprávami o tom, co osoba svými smysly vnímala.

- x názor tzv. předzvědné osoby, např. org. sociálně-právní ochrany dětí – není zde povinnost dotázané osoby na její názor na věc.

- důkazní prostředky se provádějí způsobem, který určí soud.

Zdroje:

-
- ⤴ Winterová – Civilní právo procesní
 - ⤴ Praktikum civilního práva procesního
 - ⤴ Přednášky PR1
 - ⤴ Semináře PR1
 - ⤴ Zákony: OSŘ a o soudech a soudcích
 - ⤴ www.pravo.wz.cz